

ISSN

0463-6309

motaris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1979

18
3

gegužė
birželis

TURINYS

Z. Mikšienė	Apie vaikystę ir jaunystę Šiauliuose ir Rygoje	2
S. Vilkauja	Našlaičių dainos	8
P. Gaučys	Margaret Thatcher	12
D. Sadūnaitė	Tėvas atostogauja	14
V. Garnelienė	Asmenybės ugdymas	16
● Moterys pasaulyje	A. Vaisiūnienė — Išskirtinų gabumų moteris	19
● Organizacinė veikla		21
	A. Dumbrienė — A.A. Emilija Paliokienė	22
● Madų ir grožio pasaulis	J. Miškinis — Gyvenimas — Mokykla	23
● Šeiminių kamps	Veda I. Kairienė	24
● Sveikata	Veda L. Murauskienė	25
	A. Vaisiūnienė — Tinkamas maistas	27

ILIUSTACIJOS

Ž. Mikšys	“Bet” ofortas	6
M. B. Stankūnienė	Piemenėlė; Grybautojai	9
M. B. Stankūnienė	Vandens nešėja	11
R. Jautokaitė	Žaltys	14
R. Jautokaitė	Pelėda	15
R. Jautokaitė	Egipto įspūdis	16
R. Jautokaitė	Žalčių karalienė	17
A. Ličkutė	Mūsų moterys	18
J. Paukštienė	Motina	23

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1979 m. Nr. 3 (129)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$7.00, garbės prenumerata — \$10.00.

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negražina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1979. No. 3 (129)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1979

3 (129)

VAIKŲ DŽIAUGSMAS

VAIKŲ METAI — 1979

APIE VAIKYSTĘ IR JAUNYSTĘ ŠIAULIUOSE IR RYGOJE

ZUZANA ARLAUSKAITĖ - MIKSIENĖ
(1889 - 1973)

(Atsiminimai spausdinami be redakcijos pataisų)

I

Mano tėvas mirė, kai man ėjo septyneri metai. Motina liko su 4 vaikais, du iš jų buvo mažesni už mane, ir juos reikėjo man padėti motinai užauginti ir kaip mergaitei man tekdavo daugiausia dirbti. Vyresnysis brolis buvo visuomet motinos proteguojamas. Jam buvo viskas: mokslas, geresnis kšnis ir kitos privilegijos. O man, kaip mergaitei, tik darbai. Į mokslą leisti mergaitę tais laikais buvo prabanga, turtingųjų privilegija. O aš taip norėjau mokytis. Išmokau skaityti ir rašyti, žiūrėdama, kaip brolis mokėsi. Pati nuėjau be motinos žinios į pradžios mokyklą užsirašyti. Ir kuomet mokytojas paklausė, kodėl atėjau viena, melavau, kad motina serga ir negali ateiti. Pradžios mokykla buvo mano senelių namuose, toj pačioj gatvėj kaip ir mūsų namas, tik kiek toliau. Ir jei būdavo kokių buto reikalų vyresniajam mokytojui Ivanui Ivanovičiui Gerasimovičiui, jis visuomet ateidavo pas mus, nes seneliai, atvažiavę iš "savo" dvaro, visuomet sustodavo pas mus. Senelis nuomavo dvarą prie Šiaulių iš Šiaulių cerkvės popo.

Kai priėmė mane į mokyklą, koks buvo mano džiaugsmas — sunku ir aprašyti. Visa bėda buvo, kad nežinojau, kaip motinai tai pranešti ir įkalbėti, kad leistų mane mokytis. Ir tą pat dieną koks buvo man siaubas, kai mokytojas, kuris mane priėmė į mokyklą, atėjęs, nerado namie mano "sergančios" motinos. Turėjau prisipažinti, kad melavau, nes motina nenori leisti manęs į mokyklą. Jis palaukė motinos ir įkalbėjo ją, kad leistų. O aš turėjau pasižadėti, kad dirbsiu namuose visus savo darbus kaip dirbusi. Gerai buvo, kad toje pačioje mokykloje mokėsi ir berniukai. Jie mokėsi priešpiet, o mergaitės popiet. Berniukai turėjo du mokytoju, o mergaitės tik vieną, nes jų buvo daug mažiau. Mergaitėms užtekdavo tik vieno kambario, o popietinės pamokos buvo ir trumpesnės.

Pradžios mokykloje buvau viena iš geriausių mokinių, ir mokytoja Olga Pavlovna Tylinskaja man vis duodavo deklamuoti eilėraščius ar skaityti prozą per visokius rusų poetų ir rašytojų minėji-

mus arba kai atsilankydavo kokia inspekcija. Kai baigiau pradžios mokyklą, ji liepė man nemesti mokslo, o mokytis toliau — nežiūrint visų kliūčių. O mano svajonė jau buvo pačiai tapti mokytoja. Bet motina apie tęsimą mokslo ir girdėti nenorėjo ir visą laiką kartojo, kad mergaitei mokslas nereikalingas, kad turiu dabar eiti mokytis siūti. O siuvimas man buvo peilis po kaklu! Kiek neprašiau, perkalbėti motinos negalėjau. Ji tarėsi su savo giminėmis, tie laikė motinos pusę, vyresnysis brolis irgi palaikė motinos pusę.

Šiauliuose tuomet buvo saldainių fabrikas brolių Kaganų ir tas fabrikas turėjo labai blogą reputaciją, greičiausiai dėl ištvirkėlių meistrų. Tai pradėjau gąsdinti motiną: jei neleis manęs mokytis toliau, eisiu dirbti į saldainių fabriką ir tiek! . . . O siūti nesimokysiu, nes nenoriu būti siuvėja. Matyti, geras velnias buvo iš manęs ir daug jau iškentėjęs, kad užsispyriau pastatyti ant savo.

II

Pradėjau teirautis, kokios yra sąlygos pakliūti į vadinamą "pensioną" (pensionais caro laikais buvo vadinamos privatinės vidurinės mokyklos, daugiausia mergaičių, kur mokiniai gaudavo pilną išlaikymą. "Lietuvių enciklopedija") — grafo Zubovo įsteigtą ir išlaikomą mokyklą mergaitėms su beveik progimnazijos programa. Mokslas toje mokykloje stovėjo gerai ir buvo gerų mokytojų. Už mokslą reikėjo mokėti 3 rubliai per mėnesį. Norinčių mokytis buvo daugiau negu vietų mokykloje. Reikėjo laukti konkursinius egzaminus — norinčių stoti į pirmą klasę buvo 20 mergaičių, o vietų tik trys.

Be motinos žinios aš jau buvau įsirašiusi laukti egzaminus. Motinai nesant namie, išėjau paskirtą dieną ir laimei egzaminus išlaikiau — buvau priimta. Kilo dabar problema: uniforma ir iš kur gauti pinigų sumokėti nors už porą mėnesių mokslo. Reikėjo prisipažinti motinai ir prašyti jos padėti. Motina galų gale pažadėjo duoti tuos 3 rublius,

bet nieko daugiau. "Daryk ką sau nori ir tiek — neduosiu", pasakė motina.

Su sąlyga, kad mane toliau atleis nuo mokesčio už mokslą, motina nusileido. Per didelį vargą viskas buvo nugalėta. Kadangi mokiausi gerai ir buvau pavyzdinga mokinė, atleido mane nuo to mokesčio už mokslą. Ypatingai man "gerą akį turėjo" matematikos mokytoja Jevgenija Jefrosinjevna Borisova. Buvau ypatingai gabi fizikai ir matematikai, nebuvo tokio uždavinio knygoje, kurio negalėčiau išspręsti. Viskas pensione sekėsi. Pensionas turėjo gerą, didelę biblioteką — aš ją visą perskaičiau. Kai kurias knygas skaičiau net du kartu, kai jau nebuvo ko naujo skaityti.

Viskas ėjo gerai iki 1905 metų revoliucijos. Kuomet pradėjo bruzdėti gimnazistai Šiaulių gimnazijos . . . prisidėjome ir mes. Pradėjome parke susirinkimus daryti, žinoma, ne visos, o tik pačios

drąsiausios. Pirmiausia buvo pareikalauta, kad leistų mums tikybą mokyti gimtąja kalba . . . O mano gimtoji kalba buvo lenkų, mes visi, vaikai ir tėvai, namie kalbėjome tik lenkiškai, bet pasitarusi su broliu nutarėme sakyti, kad mūsų gimtoji kalba yra lietuvių.

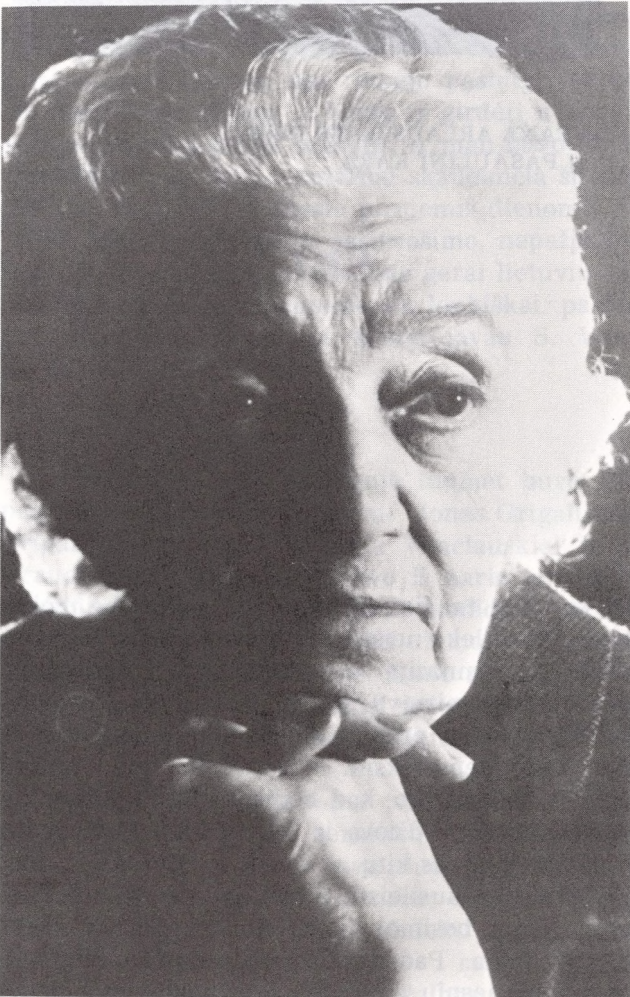
Kapelionas kun. Radzevičius užklausė manęs, kokia kalba aš noriu mokyti tikybos? Atsakiau: lietuviškai. Jis pradėjo mane barti, sakydamas, kad aš nemoku lietuviškai kalbėti. Atsakiau: kaip mokėsiu, taip ir atsakinėsiu, bet tik lietuviškai. Gerai pradėjau kalbėti lietuviškai, kai atvažiavau į Rygą ir apsigyvenau pas Kazį ir Stanislavą Venclauskis, kur visi kalbėjo tik lietuviškai ir taisyklinga lietuvių kalba.

Žinau, kad viena diena buvo labai nerami, vaikščiojo gatvėmis demonstrantai, o aš negalėjau nusėdėti klasėje. Sugalvojau meluoti, kad motina serga, ir per didžiąją pertrauką prašiau, kad išleistų mane pažiūrėti, kaip ji jaučiasi. Išleido po didelio prašymo, kad gatvėmis nevaikščiočiau ir tuojau grįščiau. Išėjo su manim dar viena žydė, tos pačios klasės mokinė Gamler, irgi ką tai pamelavusi. Išėjome abi, užtikome demonstrantus ir prisidėjome prie jų. Jie ėjo į vyrų gimnaziją, paleisti mokinių, ėjome ir mes. Svarbiausiais "pravadyriais" (vadovais), kiek dabar prisimenu, buvo žydai Brevdos, jie turėjo knygyną Šiauliuose. Mes, mokiniai, visi juos gerai pažinojome, ir jie mus taip pat. Paleidus gimnazistus, kas tai patarė eiti į pensioną ir ten paleisti mergaites . . . Ėjome visi ten. Kadangi aš gerai žinojau visus įėjimus ir išėjimus pensione, tai atsidūriau pirmose eilėse eisenos, nieko blogo, žinoma, nepagalvojusi. Pensiono vedėja — "načalnica" Marija Gomolickaja pamatė ateinančius demonstrantus, liepė uždaryti visas duris ir nuleisti štoras (užuolaidas) ant langų. Niekas negalėjo įeiti pas ją į vidų. Vis tik pasirodė, kad vienos užpakalinės durys buvo pamirštos užrakinti, o gal kas ir tyčia jas paliko? Žodžiu, per tas duris ir įėjo į vidų Brevdas su keliais kitais vyrais ir liepė paleisti mokines. Mokinės buvo paleistos ir išėjo į gatvę ir namo.

Rytdieną, kai atėjau į mokyklą, pranešė, kad esu išvaryta iš mokyklos, ir liepė atvesti motiną. Aš iš mokyklos nėjau, sėdėjau porą pamokų . . . Galų gale vedėja pasakė, kad nieko nepadės mano sėdėjimas — išmes sargas. Reikėjo išeiti. Pasakyti motinai ir negalvojau, nes žinojau, kad iš to nebus nieko gero. Nutariau eiti pas savo tetą, motinos brolio žmoną. Ji buvo smarki moteris — nepėsčia, kaip sakoma, buvo drąsi ir turėjo gerą liežuvį.

Išdėsčiau jai savo padėtį ir prašiau dėti visas pastangas, kad man leistų baigti mokslo metus ir mokyklą (buvo pasilikę tik pusė metų). Nieko ir

ZUZANA ARLAUSKAITE-MIKSIENĖ
(Detroit 1969 m. nuotr. A. Naruševičiaus)

teta negalėjo padaryti . . . Po poros dienų sužino-
jau, kad Gamler, kuri buvo kartu su manim, neiš-
varyta ir lanko pensioną. Ji buvo turtingų Šiaulių
žydų giminė — jos tėvai gyveno Jurbarkė, o ji
gyveno Šiauliuose pas savo gimines. Nubėgau vėl
pas tetą, kad eitų vėl į pensioną ir reikalautų, kad
ir mane priimtų atgal. Mane kaltino, kad ašėjau
pirmose eilėse, dainuodama revoliucines dainas,
ir atvedžiau visus demonstrantus į pensioną — tik
aš ir niekas kitas! Vedėja pati savo akimis matė,
tai matė ir mokinės. Po ilgų derybų ir tetos prašy-
mų buvo man leista baigti pensioną. Teta pranešė
visą tą istoriją mano motinai, kad ir ji tai žinotų.

Man prasidėjo sunkios dienos — pasikeitė visų
mokytojų laikysena su manim, pasikeitė ir klasės
mokinių. Visi, man atrodė, manęs nekentė, ir kiek-
vienas tik stengėsi man kokią šunybę padaryti. Kai
paprastai knygos iš bibliotekos, man buvo pasaky-
ta, kad bibliotekoje tokių knygų nėra, “kokias aš
noriu skaityti”, ir nedavė. Kentėjau ir laukiau: pa-
mažu viskas grįžo į senas vagas. Pirmoji — mate-
matikos mokytoja, vėliau ir vedėja pensiono. Kuo-
met išlaikiau visus baigiamuosius egzaminus, vedė-
ja pasikvietė mane į savo butą, kur buvo ir mate-
matikė. Abi man palinkėjo daug gero ir prašė, ypač
matematikė, nemesti mokslo, o tęsti jį toliau, ne-
žiūrint visų aplinkybių, ir stoti į mergaičių gimna-
ziją. Sakė, kad prieš mane didelis kelias ir aš galiu
juo toli nueiti. Pažadėjau iš savo pusės daryti
viską, kad mokslas nenutrūktų.

Lankant mokyklą, mano svajonė buvo tapti
mokytoja ir svarbiausia turėti suknelę su ilgu šlei-
fu, kaip turėjo rusų kalbos ir istorijos mokytoja,
kuri buvo graži. Dabar jau mano svajonė buvo mo-
kytis ir tapti daktare. Kaip nors baigti gimnaziją
ir pakliūti į universitetą.

III

Baigusi pensioną, gavau atestatą, kuriame už
elgesį man buvo įrašyti trys: “Elgesys 3 už dalyva-
vimą gatvės demonstracijoje”. Vadinasi, “vilko bi-
lietas”, kurio niekam negaliu parodyti. Aš neėmiau
to labai į širdį, nes žinojau, kad manęs niekas į
gimnaziją neleis. Galvojau pati mokytis namie su
pagalba brolio, kuris vyrų gimnazijoje jau buvo 7
klaseje. Prašiau, kad brolis mokytų mane lotynų
kalbos: norėjau laikyti rudenį 4 klasių egzaminus
prie vyrų gimnazijos — galvojau studijuoti medi-
ciną vėliau. Pensione svetimų kalbų nebuvo. Ofi-
cialiai jis buvo 3 klasių, bet programa jame buvo
4 klasių gimnazijos, tik iš matematikos kokia tai
dalis buvo išmesta. Brolis pažadėjo tai padaryti.

Koks gali būti mokytojas brolis, kuriam visokie
kiti rūpesčiai — draugai, o dar ir privačios pamokos
galvoje . . . Tai šiandien jis neturi laiko, tai jis

ZUZANA ARLAUSKAITĖ PRIEŠ
I-JĮ PASAULINĮ KARĄ

* * *

turi kur eiti, tai jis piktas, o man pačiai be moky-
tojo beveik nieko neišeina. Buvau nutarusi “ekster-
nu” baigti gimnaziją — laikyti kasmet egzaminus
po dvi klases pirmyn. Kitos išeities man nebuvo.
Brolis galiausiai pradėjo mane atkalbinėti, nes aš
savo tikslo nepasieksiu. Materialiniai man niekas
nepadės, baigsis tuo, kad bedirbdama ir besimoky-
dama, gausiu tik džiovą ir mirsiu kaip Povilas Vi-
šinskis ir daugelis kitų . . .

Nenorėjau nusileisti, mesti mokslo. Vienus me-
tus praleidau besimokydama viena, retkarčiais bro-
lio padedama. Padėdavau paruošti pamokas kai
kam iš silpnesnių mokinių pensione už menką at-

lyginimą. Turėjau vieną mergaitę, kuri nieko nesusprato aritmetikoje, neturtingų tėvų vaikas. Jai padėjau dykai ir išmokiau viską, ką reikėjo žinoti. Tai buvo viena iš Stanislavos Venclauskienės globotinių, kaip paskui teko sužinoti. S. Venclauskienė buvo mūsų netolima kaimynė, gyveno toje pačioje gatvėje, tik priešingoje pusėje ir arčiau kalniuko. Jos vyras, baigęs Dorpatė teisių fakultetą, atliko teisme praktiką Rygoje. Pensiono vedėja pranešė S. Venclauskieni, kai ši, atvažiavusi į Šiaulius, ją aplankė, kad aš labai gerai paruošiau jos mokinę, ir išgyrė mano pedagoginius gabumus, nes ta mergaitė labai gerai išlaikė aritmetikos pataisą.

Rezultatas buvo, kad vieną gražią dieną pas mus atėjo pati S. Venclauskienė ir man pasiūlė pradžios mokyklos mokytojos vietą Rygoje. Mokykla buvo išlaikoma švietimo draugijos „Žvaigždė“. Jau buvo pora tokių lietuvių mokyklų ir vieną vedė S. Venclauskienė, bet buvo nutarta dar atidaryti vieną už „Maskvos vartų“ (Rygos priemiestyje). Toje mokykloje turėjau ir aš mokytojauti. Nors neturėjau teisių mokytojauti, bet S. Venclauskienė pažadėjo tą reikalą sutvarkyti. Turėsiu išlaikyti egzaminus Rygos švietimo apygardoje.

Pakalbėjo ji ir su mano motina — motina buvo labai patenkinta tuo pasiūlymu. O man jis buvo labai ne prie širdies, nes reikėjo pastatyti kryžių ant medicinos. Motina ir brolis ir girdėti nenorėjo apie mano norą toliau mokytis, ir man buvo liepta važiuoti į Rygą. Ką ir padariau skaudančia širdimi 1907 m. rugpiūčio mėnesio pirmomis dienomis.

Be jokio pedagoginio pasiruošimo, nepažįstanti žmonių, gyvenimo, nemokėdama gerai lietuvių kalbos, nes namuose kalbėjome tik lenkiškai, pasidariau mokytoja. Oficialiai mokytojau S. Venclauskienės vardu.

IV

„Žvaigždės“ d-jos valdyboje tuomet buvo Pranas Mašiotas, Feliksas Vizbaras, Jonas Grigaliūnas-Grigaitis, Kazys ir Stanislava Venclauskiai ir kt. Draugija mokyklas išlaikydavo iš nario mokesčių, vaidinimų, koncertų, loterijų ir nedidelio mokesčio, kurį tėvai turėdavo mokėti už mokslą. Apsigyvenau pas p.p. Venclauskius. Mano mokykla buvo popietinė, tai turėdavau dažnai dar pamokas iš ryto S. Venclauskienės mokykloje, kuri buvo prie jų buto.

Mokinių mokykloje buvo stambesnių ir ūgiu didesnių už mane. Ypač berniukų. Kodėl jie manęs klausė ir bijojo, aš dabar įsivaizduoti negaliu! Buvo labai geri vaikai ir mylėjo mane, o aš stengiausi jiems kaip galėdama padėti išmokti, ką pradžios mokyklos programa reikalavo . . . rusų kalba; be to, turėjau išmokyti ir lietuvių kalbos, dainuoti.

Tėvai, o buvo tokių, ypač motinų, kurios negalėjo suvaldyti savo sūnų, ateidavo pas mane prašyti, kad „suvaldyčiau“ jos vaiką . . . Pamatę mane, labai nusivildavo ir tekdavo išgirsti: „Kokia ji ten mokytoja, piemenė ir daugiau nieko . . .“ Man, žinoma, buvo labai skaudu girdėti, bet nieko nepadarysi, tai buvo faktas — išvaizda mano buvo neimpozantiška: jaunutė ir plonutė. Aš visados atrodžiau daug jaunesnė, negu iš tikrųjų buvau. Su vaikais sugyvenau puikiai, ir jie manęs klausė ir darė, ko jų prašiau. Bijoti manęs, tur būt, niekas nebijojo, nes nemokėjau baimės įvaryti. Buvome visuomet visi geri draugai. Su atsilikusiais ir negabiais vaikais visuomet dirbdavau dar atskirai, kad neatsiliktų nuo pažangiųjų.

Nemėgau labai skundų ir labai paprastu būdu atratinau vaikus nuo skundimosi. Ateina vaikas prie manęs ir sako: „panele, Baltaduonis mušasi . . .“, o aš paprastai atsakydavau: „mušk ir tu jį atgal“. Tuomi ir pasibaigdavo! Vaikas nustebeš grįždavo atgal ir daugiau nebesiskųdavo.

Baigusi pirmus metus mokytojauti, rugpiūčio mėnesio pačioje pradžioje važiauvau į Dorpatą (vėliau Tartu) laikyti egzaminų 4 gimnazijos klasių. Važiauvau į Dorpatą, nes ten buvo lengviau išlaikyti. Mat, universiteto klinikai buvo reikalingos gailestingosios seserys, jų visuomet būdavo nedaug, tai per egzaminus lengviau praleisdavo, nes manė, kad liksiu Dorpatė mokyti to amato.

Su vienerių metų mokytojavimo praktika ir su keturių gimnazijos klasių liudijimu galėjau gauti mokytojos teises. Mokyklų inspektorius atėjo mokyklon pasižiūrėti, kaip aš mokytojauju, ir buvo nustebeš, kad aš tokia jauna ir taip gerai tvarkausi.

1908 metais Venclauskiai sugrįžo į Šiaulius, mokyklai buvo išnuomotas kitas butas toje pačioje gatvėje (Kalnicemskaja ul. 59), ir aš likau mokytojauti S. Venclauskienės vietoje. Mokyklos vedėja buvo paskirta Elena Valavičiūtė (anuomet Volavičaitė), nes ji buvo vyresnė už mane.

Mane visuomet labai kankindavo sąžinė, kad aš negera mokytoja ir visai netinku toms pareigoms. Ypač daug kentėdavau ir pergyvendavau po atostogų, kai reikėdavo pradėti mokslo metus. Niekas nežinojo, kiek aš prisikentėdavau, kol įsitraukdavau vėl į savo darbą. Rygoje mokytojauti buvo gerai, nes turėjau tik du skyrius — trečią ir ketvirtą, pirmąjį ir antrąjį turėjo vedėja. Nežinau, kodėl tėvai sakydavo vedėjai, kad aš esu „minkšta“, norėjo jie visuomet, kad būčiau „kietesnė“ — griežtesnė su vaikais, bausčiau juos ar ką. Aš su vaikais labai gerai sugyvenau, kalbėdavau su jais kaip su lygiais sau, tik daugiau patyrusia ir mokačia, negu jie. Vaikai mane mylėjo, aš tai jutau ir žinojau. Laikiausi „svobodnavo vospitanija“ (laisvojo auklė-

jimo), kaip tada sakydavo — be prievartos, baudimo, viską tik geruoju daryti. Ir tai man sekėsi, galiu pasakyti tą ir dabar.

V

Venclauskiai buvo veikliausieji “Žvaigždės” d-jos valdybos nariai. Jie ir vakarus rengė. Vaidinimai-vakarai buvo labai mėgiami. Repeticijos būdavo jų namuose. S. Venclauskienė ir režisavo, ir vaidino. Vaidino ir kai kurie valdybos nariai, mokytojos, kas tik galėjo vaidinti. Aš tuoj pat irgi buvau įtraukta į scenos darbą.

Netrukus po Kalėdų S. Venclauskienė Torensbergo salėje statė T. Rutkovskio “Audrą giedroje”, kur aš pirmą kartą buvau sufleriu. Besufleruodama taip išsižiūrėjau į vaidinimą, kad užmiršau visai sufleruoti — turėjo eiti traukti mane po scena už kojų, kad sufleruočiau . . . Puikus buvo vakaras. Be vaidinimo buvo dar monologai. Atsimenu, kaip baigęs vieną jų, p. Žilevičius, publikai smarkiai plojant, išėjo vėl į sceną ir suriko: “Rupūžės, gyvatės, žalčiai! . . .” Publika išsigando ir nutilo kaip žemė . . . O jis toliau pradėjo: “Taip keikia žemaitis” . . . Koks buvo furoras . . . publika atgavo kvapą ir pradėjo siaubingai jam ploti. Tai buvo sensacingiausias numeris visoj programoj.

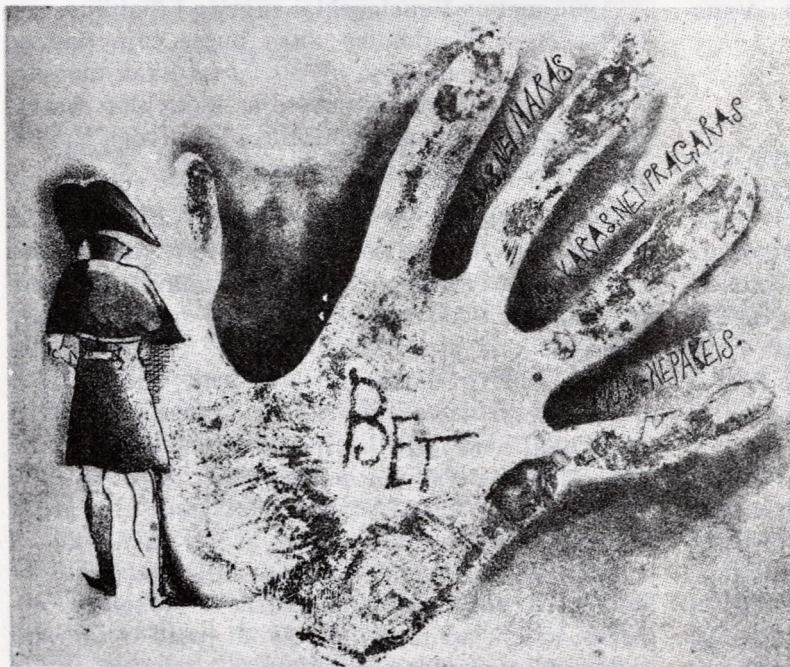
S. Venclauskienė turėjo ir savo parašytą dramą ir norėjo tą veikalą pastatyti. Buvo sukviesti visi dalyviai, išdalinti vaidmenys, ir aš turėjau pirmą kartą vaidinti. Gavau rolę vokietės, vieno inžinieriaus — lietuvio žmonos. Darbas buvo pradėtas ir

gana jau įpusėjęs, kai vienas iš vaidintojų atpažino save pavaizduotą . . . Prasidėjo kalbos, atrado ir daugiau bendrų pažįstamų, kurie buvo atvaizduoti jiems nepageidaujama forma. Atpažinę save atsiskė vaidinti ir pranešė kitiems. Kilo, žinoma, kalbos, triukšmas, ir veikalui neteko išvysti rampos šviesos . . . Mintaujos mėgėjų trupės režisorius paprašė to veikalo iš autorės. Veikalas buvo jam nusiųstas ir praužuvo nežinia kur, ar pašte, ar pas jį, nepastatytas.

S. Venclauskienė, man būnant Rygoje, pastatė, rodos, tris spektaklius. “Artistai” vaidino pagal įkvėpimą ir kaip kam atrodė: “Blindą, svieto lygintoją” pas ją režisavo pats autorius. Tai buvo jau didesnis ir sunkesnis veikalas iš lietuviškų veikalų anuomet, ir Gabrielius Žemkalnis-Landsbergis buvo daugiau reiklus. Reikalavo, kad vaidintojas duotų viską, ką tik gali. Pavyzdžiui, jei reikėjo scenoje verkti, tai reikalavo verkti grynomis ašaromis, kas ne taip jau lengva buvo vaidintojams be jokio pasiruošimo ir mokyklos.

Venclauskių trupėje daugiausia dalyvavo žmonės kairiųjų pažiūrų ir jaunimas. K. Venclauskis buvo socialdemokratas, jam buvo artimi darbininkų reikalai. Pas juos būdavo dažnai socialdemokratų susirinkimai. Venclauskiai turėjo leidimą iš valdžios vakariniams kursams mokyti suaugusius. Po priedanga tų kursų buvo daromi socialdemokratų susirinkimai ir visokie pasitarimai mokyklos patalpose. Man tekdavo daboti, kad policija jų neužkluptų nepasiruošusių.

ŽIBUNTAS MIKSYS

“BET” (ofortas)

Vakarus - vaidinimus su šokiais rengdavo daugiausia draugijos: "Žvaigždės", "Kanklių" ir moksleivių. Tikslas buvo suburti lietuvius į vieną vietą ir surinkti pinigų, daugiausia, žinoma, švietimo reikalingam. Liudas Jakavičius pajamas gal daugiausia sunaudodavo savo spaudai platinti, nors, tur būt, dalį ir kitų pašalpai. Lietuvių vaidinimai buvo statomi syki per mėnesį. Be jų buvo ruošiami ir šeimyniniai vakarėliai — ypač "Kanklių" d-jos ir moksleivijos (studentų ir gimnazistų) — su trumpa programa: vieno veiksmo komedija, monologu ir koncertine dalimi. Jiems buvo lengviau gauti policijos leidimą ir nebuvo griežtos cenzūros. Retkarčiais buvo ruošiami ir didesni koncertai su kvietais iš kitur solistais.

Daugiausia vaidinimų, Rygoje man būnant, yra surengę L. Jakavičius ir Jurgis Linartas. Kiekvienas iš jų turėjo savo vaidintojų trupę. L. Jakavičiaus trupė, galima sakyti, buvo proletarų trupė. L. Jakavičius statė daugiausia paprastus gyvenimiškus veikalus, geriau vaidintojams suprantamus ir prieinamus. Tuo tarpu J. Linartas statė daugiau istorinius — kostiuminius veikalus. Jis turėjo savo trupėje ir stipresnių jėgų — studentų ir jau baigusių mokslą. Linartų trupėje dalyvavo Rygos grietinė, daugiau katalikiškos pažiūros. Buvo statomi veikalai: "Živilė", "Kęstutis", "Mindaugas", "Pilėnų kunigaikštis", "Eglė, žalčių karalienė" ir net kelios operetės. L. Jakavičius istorinių veikalus nestatė. Tiesą pasakius, stipriausios teatrinės jėgos ir buvo Linartų trupė, ir pastatymai buvo gana įspūdingi ir žmonių mėgiami.

Gal ir publika dalinai buvo skirtinga. L. Jakavičius turėjo darbo luomą — darbininkus iš fabričių daugumoje, o J. Linartas — poniškesnę publiką, jei taip galima būtų suskirstyti publiką, lankančią lietuviškus parengimus. Darbininkų — "paprastų" žmonių, žinoma, visuomet būdavo daugiau ir jie būdavo be pretenzijų ir didelių reikalavimų. Nežinau, kaip ir kodėl, bet mano širdis buvo linkusi prie darbininkų — paprastų žmonių, gal ir todėl, kad daugiau turėjau reikalo su jais kaip jų vaikų mokytoja. Jie buvo nuoširdesni, suprantamesni man, negu "didieji" ponai, kurie irgi buvo iš darbininkų, bet jau su mokslu ir pretenzijomis.

Tiesa, Rygoje buvo mėginta sudaryti vieną bendrą teatrinę grupę, buvo sušauktas bendras susirinkimas, daug kalbėta, nutarta, bet rezultatų nebuvo — bendro darbo nebuvo. Matyti, dėl skirtingų pažiūrų ir luomų.

1910 metais socialdemokratams Rygoje įsteigė "Giedros" blaivybės draugiją. Prie tos draugijos buvo įsteigtas meno mėgėjų būrelis, ir L. Jakavičius pakviestas režisuoti. Pirmą didesnę ir atsakingesnę vaidmenį gavau vaidinti L. Jakavičiaus režisuotam Aleksandro Fromo-Gužučio "Pone ir muži-

kuose". Tai buvo sunkus dramatinis Onytės vaidmuo. L. Jakavičius turėjo gerą teatrinį instinktą, nes iš karto atspėdavo, kas ką gali vaidinti. Tame būrelyje pas jį turėjau laimės gauti visuose veikaluose pirmąsias roles, nors tai buvo mano pirmieji žingsniai. Man iš karto davė dramatinis vaidmenis, kaip Onytės "Pone ir mužikuose", Skaidriutės Adolfo Alunanio "Liūdnojo dainoj" (latviškai "Kas tie, kurie dainuoja"), mokytojos rolę Gabrielės Petkevičiūtės-Bitės "Kovoje". Nedaug man teko su L. Jakavičium dirbti Rygoje — tik vieną sezoną.

Nors L. Jakavičius kaip žmogus nelabai buvo mėgiamas, bet kaip režisiorius mes buvome jį patenkinti ir jokių nesusipratimų neturėjome. Jis su "ponais" nesibičiuliavo, o turėjo savo nusistatymą, sumanymus. Kaip norėjo ir ką norėjo, tai ir darė. Leido laikraštį, kalendorius, turėjo savo artistų trupę (joje vaidino ir jo krautuvės ir spaustuvės darbininkai), knygyną. Ir su nieku nesiskaitė. O tai daug kam iš ponų nepatiko.

Buvau įtraukta į "Giedros" draugijos narius, o teatro sekcijoje, įsteigtoje prie "Giedros", buvau ir valdyboje. Dėl to ir per spaudą — "Lietuvos Žinias" Vilniuje, ir asmeniškai man buvo pranešta, kad turiu dirbti tik "ten, kur duoną valgau", vadinasi, jei tarnauju kaip mokytoja "Žvaigždės" draugijoje, negalima dirbti kitiems.

O aš, socialdemokratams paprašius, leidau, niekam nežinant, daryti mokykloje karts nuo karto susirinkimus. Suuodė tai mano kolegės Valavičiūtės ir apskundė mane P. Mašiotoi, "Žvaigždės" d-jos pirmininkui. Pas mane slapta mokykloje vyko ne tik socialistų posėdžiai, bet buvo spausdinamas jų laikraštis ir visokie atsišaukimai prieš valdžią. Spausdinome mudu su Jonu Vilkaičiu.

Pradėjo reikalauti, kad eičiau pas koleges gyventi į vieną butą mokyklos viršuje. Aš gyvenau mažam kambaryuke apačioj prie mokyklos ir atsisakiau. Valdyboje balsai pasiskirstė. Vieni laikė mano pusę, o kiti valdybos. Pirmininkas vis man tą reikalavimą kartojo, o mokslo metų gale valdybos posėdyje pasakė, kad pareikalaus visuotiniame draugijos susirinkime išreikšti man "pasipiktinimą".

Įvyko lauktas visuotinis susirinkimas. Prisirinko pilna salė žmonių, ir aš laukiau, kaip čia dabar bus? Kai priėjo prie to klausimo ir P. Mašiotas pareikalavo išreikšti man papeikimą, beveik visi susirinkusieji atsistojo ir išėjo iš salės. Pasiliko salėje keli žmonės ir aš. Aš pasakiau, kad atsisakau toliau mokytojauti.

Buvau nutarusi važiuoti į Petrapilį ir stoti į valstybinę dramos mokyklą, kaip man patarė L. Jakavičius. Brolis jau buvo man pažadėjęs padėti, ir aš grįžau į Šiaulius, būdama tikra, kad jis man leis važiuoti.

NAŠLAIČIŲ DAINOS

S. VILKAUJA

Gausiame mūsų tautosakos lobyne yra ir našlaičių dainos. Tačiau našlaičių dainų (palyginti su darbo, papročių, apeigų dainomis ir kt.) yra užrašyta gana nedaug. Bet reikia pažymėti, kad apie liūdną ir vargingą našlaitelių gyvenimą randame ne tik dainose, bet pasakose ir raudose. Kadangi visi tautosakos tyrinėtojai tvirtina, jog daugiausia senoviškų liaudies dainų yra sukūrusios ir iki mūsų laikų išlaikiusios moterys, tad našlaičių dainos tikrai tai patvirtina. Kas gali geriau našlaitės skausmą apdainuoti negu ji pati? Štai išlikusi graži daina, kurioje našlaitėlė skundžiasi savo liūdną dalia:

Motinėlė mano, širdužėlė mano,
Kaip man sunku našlaitėlei pasauly gyventi.

* * *

Mūsų liaudies dainose, kaip iš tikrųjų ir gyvenime, vaikai daugiau liūdi, kai miršta motina negu tėvas. Tačiau randame dainų, kur našlaitė skundžiasi, kad numirė ne tik tėvas ir motina, bet ir broleliai bei seselės. Jeigu palyginsime našlaičių dainas su raudomis ir pasakomis, tai ten rasime gana daug skirtingų bruožų. Raudose dažniausiai našlaitė garbsto mirusią motiną ir skundžiasi savo nelaimingu gyvenimu:

O mano motinėle, palikai mane siratėlę!
O kur aš biedna būsiu, vargdienėlė pasidėsiu?
O mane visi vėjeliai užpūs, visi lieteliai užlis . . .

Tačiau raudose našlaitė ne tik sielojasi savo likimu, bet taip pat rūpinasi ir savo motina. Todėl ji ir prašo mirusį tėvą, kad jis pasitiktų motinėle:

O mano tėveli, ar tu pažinsi motinėle?
Atkelk vėlių vartelius, atidaryk vėlių dureles,
Imk už baltų rankelių, pasodink į vėlių
suolelį . . .

Jeigu paimsime, pavyzdžiui, pasakas, tai ten dažniausiai rasime pamotę, kuri yra ragana, ir

pamotės dukras, kurios yra raganiūkštės. Visos šios moterys pasakose skriaudžia našlaitėlius. Tėvo vaidmuo pasakose labai menkas. Jeigu ir yra minimas pradžioje tėvas, tai jis veda pamotę-raganą, o tuo visas jo vaidmuo ir pasibaigia. Stebėtina, retai našlaičių dainose randame minimą pamotę, kaip pv.:

Ir paaugo našlaitėlė
Tarpu pamotėlės —
Be tėvelių, be brolelių
Ir be seserėlės . . .

* * *

Reikia pažymėti tai, kad visoje mūsų tautosakoje atsispindi senasis mūsų protėvių tikėjimas, kai jie dar buvo pagony ir garbino gamtą bei jos pasireiškimus. Jie tikėjo ir į pomirtinį gyvenimą, kad neapraudota vėlė dar gali klaidžioti, pereiti gyventi į medį ir kt. Todėl mūsų proseneliai garbino saulę, mėnulį, žvaigždes, griaustinį, medžius ir t.t. Ypačiai gerbė ąžuolynus. Buvo net ir šventosios girios. Todėl dainose bei pasakose ir randame, kad kartais gegutė žmogaus balsu užkukuoja, ant motinos kapo išaugusi liepelė prakalba ir ramina našlaitę, o Eglė, žalčių karalienė, pavertė pati save ir visus savo vaikus medžiais: ąžuolu, uosiu, beržu ir drebulėle. Tad seniausios ir gražiausios dainos ir yra tos, kuriose dainuojama, kad saulė, mėnulis ir žvaigždės globoja našlaičius. Štai keli tokių dainų variantai, kur našlaitė rūpinasi savo ateitimi, kaip bus tada, kai jai reikės ištekėti, nes

Nėra močiutės kraiteliui krauti,
Nėra tėvelio dalelei skirti,
Nėra brolelio lauku lydėti,
Nėra seselės vainikui pinti . . .

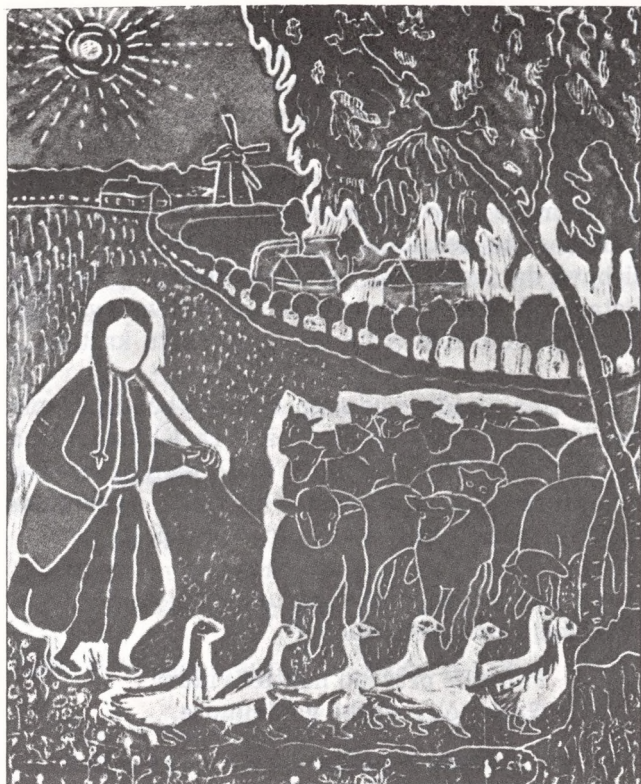
Arba štai:

O aš neturiu senos močiutės,
Kas rengs didį pulkelį? . . .

Tačiau šiose dainose našlaitė nesijaučia vieniša ir save ramina, kad dar yra pasaulyje, kas ja rūpinasi:

Saulė močiutė kraitelį kraus,
Mėnuo tėvelis dalelę skirs,
Žvaigždės seselės vainiką pins,
Sietynas brolelis lauku lydės . . .

Senajo lietuvių tikėjimo atspindžių randame ir šioje našlaičių dainoje:

PIEMENĖLĖ

M. B. STANKŪNIENĖ

GRYBAUTOJAI

Gale lauko lazdynėlis,
Anei vieno riešutėlio.
Koks lazdynas be riešučio,
Taip aš jauna be tėvučio.
Yr ant dangaus mėnesėlis,
Tai ten mano tėvutėlis.

Yr ant dangaus saulelytė,
Tai ten mano motinytė.

Yr ant dangaus žvaigždutytės,
Tai ten mano sesutytės.

Yr ant dangaus sietynėlis,
Tai ten mano broliukėlis.

O vienoje dainoje našlaitėlė, pakalbinta kareivėlio, taip jam drąsiai atsako:

Yra mano tėvužėlis — dangui mėnesėlis,
Yra mano motinė — šviesioji saulelė,
Yra mano brolužėlis — dangui sietynėlis,
Yra mano seserėlė — skaisčioji žvaigždėlė.

Kadangi senovėje lietuviai tikėjo į pomirtinį gyvenimą, tai ryšiai tarp gyvųjų ir mirusiųjų nenutrūkdavo. Todėl kai kuriose dainose ir randame, kad mirusi motina vis dar tebesirūpina paliktais vaikais, o verkiančią prie kapo dukrelę dar ir pamoko, kaip reikia gyventi pasaulyje:

Mokėk, dukrele, mokėk, jaunuolėle,
Mokėk, miela dukterėle, pasauly gyventi.

Jauno nusilenki, seno paklausyki:
Būsi pagirta dukterėlė, nors ir našlaitėlė.

Ir kitoje dainoje:

Dukrele mano, jaunoji mano,
Aš tau duosiu rodelę.
Vieniem skarelę, kitiem juostelę,
Tretiem lenki galvelę.
Tretiem tu lenki savo galvelę
Palei sierą žemelę.

* * *

Liūdniausios dainos yra tos, kuriose apdainuojama sunki našlaičių buitis. Tad dažnai dainose našlaitė skundžiasi ir net prašo brolelių, kad sumindžiotų josios vargus žirgų kojomis, kad sukaptų šviesiais kardais:

Oi, varge, varge,
Vargeli mano,
Kada aš jauna
Tave išvargsiu?

Aš paprašyčiau
Savo brolelių,
Kad sumindžiotų
Mano vargelių,
Kad sukaptų
Šviesiais kardeliais.

Tačiau:

Mindžiot mindžiojo,
Kardais kapojo,
Mano vargelis
Nieko nebojo . . .

Šioje dainoje atrodo, kad jokios išeities bei vil-
ties jau nebėra, o tik:

Kai aš nueisiu pas motinėle,
Tada išvargsiu savo vargelį.
Mano močiutė aukštam kalnely,
Aukštam kalnely, naujam grabely.

Labai retai dainose randame posmų, kur naš-
laitėlės kas nors gailėtusi, ją paguostų ar užtartų.
Čia turime vienos dainos pavyzdį, kur sutiktas ber-
nelis užjaučia pavargusią našlaitę:

Nedėlios rytelį ėjau vandenėlio,
Sutikau bernelį šalia šaltinėlio.

Bernelis ir sako:

Pastatyk viedrelius, paguldyk naštelius,
Pailsėk, mergele, pavargus rankes . . .

O ji atsako:

Dėkui tau, berneli, už meilų žodelį,
Tokių negirdėjau nuo pat mažumėlės.

Seniau nepriklausomoje Lietuvoje buvo labai
paplitusi liaudies daina "Kad aš našlaitėlė". Šią
dainą daugiausia išpopuliarino operos solistė V.
Jonuškaitė-Zaunienė, kuri ir buvo geriausia mūsų
liaudies dainų interpretatorė. Dar ir šiandien šią
dainą kartais galima išgirsti (Čikagoje) per Mar-
gučio radiją. Čia našlaitė dainuoja:

Kad aš našlaitėlė, didi varguolėlė,
Nėr kas manęs pasigaili vargšės našlaitėlės.

Tačiau girioje gegutė užkukuoja ir guodžia varg-
šę našlaitę:

Tavo močiutė gul smilčių kalnely,
Tavęs, jaunos dukrelės, labai gailiestauja.

Toliau dainuojama, kad našlaitėlė grįždama
miške atranda laišką:

Grižau atgalios aš tais pačiais keleliais
Ir atradau gromatėlę, pilną prirašytą.
Pilną prirašytą vingriųjų raštelių:
Vis tai mano motinėlės meiliejį žodeliai . . .

Ši liaudies daina yra viena iš naujesnių, nes
motina moka rašyti, o dukrelė skaityti. Senose mū-
sų dainose to nerandame, nes ir patys dainų kūrė-
jai buvo dar beraščiai. Todėl tie nežinomi liaudies
poetai-ės dainas ir melodijas sukurdavo gyvu žo-
džiu ir perduodavo iš lūpų į lūpas kartų kartoms.

Stebėtina, nedaug dainų turime bendrai apie
našlaičius, o ypač apie vaikus. Yra išlikusi viena
sena daina "O kas pražydo?" Šioje dainoje parale-
lizmo forma skaudus našlaičių vaikų gyvenimas
sugretinamas su miške augančiu paparčiu:

O kas pražydo nakties vidury,
O kas verkė gaideliuose?

Papartis pražydo nakties vidury,
Našlaitėliai verkė gaideliuose.

O kas nuraškė paparčio žiedą,
O kas maldė našlaitėlius?

Šalnelė pakando paparčio žiedą,
Rykštelė maldė našlaitėlius.

Prisimenu Lietuvoje, kai dar buvom maži vai-
kai, tai mūsų mama dažnai dainuodavo dainą apie
našlaitį piemenėlį. Aš manau, kad šią dainą dau-
gelis Vilkaviškio apylinkės žmonių dainuodavo.
Mama mus kartais paragindavo, kad prisijungtume
ir išmoktume dainuoti. Mes dainuodavome, bet
mums tikrai to vargšo piemenėlio būdavo labai
gaila. Mes džiaugdavomės, kad nesame našlaičiai
ir kad nereikia eiti ganyti, o žiemą bado ir šalčio
kęsti. Štai tos dainos keli posmai:

Mažas piemenėlis, didis vargdienėlis,
Negauna sau vietos žiemą nabagėlis.
Nieks prie stalo nesodina, tankiai badas
apmarina.

Kas gal apsakyti, kaip save maityti.

Kaimas iš kaimo per sniegą pūškuoja,
Visas apšarmojęs ir ką tik kvėpuoja.
Ašaros per veidą krinta, o pats beveik vėju
minta.

Kas gal apsakyti, kaip save maityti.

Greičiau, Dievulėliau, duoki vasarėlę,
Aš linksmi ganysiu žmonių kaimenėlę.
Gausiu valgi, drapanėlę, algos gražią
sermėgėlę.

Kas gal apsakyti, kaip linksma ganyti ir t.t.

Kalbant apie našlaičius ir našlaites mūsų liaudies dainose, galima paminėti ir našles bei našlius. Tačiau turime pasakyti, kad dainų apie juos randame dar mažiau, negu apie našlaičius vaikus. Gal iš tikrųjų našlių gyvenimas kartais ir nebūdavo jau toks sunkus bei vargingas, jei našlė buvo jauna, graži, o dar ir turtinga. Tačiau senose mūsų dainose randame, kad našlių niekas nenori. Štai vienoje dainoje brolelis raginamas, kad užjotų pas našlelę:

Užjok, broleli, nors pas našlelę,
Nors pats nejos, nors pulkelį leisk.

Brolelis atsako:

Nei aš pats josiu, nei pulkelį leisiu.
Jaunos našlelės juodos rankelės,
Juodos rankelės, rūstūs žodeliai . . .

Todėl jis mieliau nujojo pas mergelę, nes

Jaunos mergelės baltos rankelės,
Baltos rankelės, meilūs žodeliai . . .

* * *

Ne tik nežinomi liaudies poetai kūrė dainas apie našlaičius, bet ir kai kurie mūsų žinomi rašy-

M. B. STANKŪNIENĖ

VANDENS NEŠĖJA

tojai yra sukūrę gražių eilėraščių, kaip pvz.: Mai-ronio “Našlaitė”, J. Aisčio “Našlaitis”, B. Brazdžionio “Našlaitei” ir t.t. Tačiau šie eilėraščiai neprigijo mūsų liaudyje ir pasiliko tik knygose. Iš visų mūsų senosios kartos lyrikų daugiau išsiskiria A. Vienužis. Būdinga yra tai, kad jis kūrė ne tik savo dainų žodžius, bet ir melodijas, pritardamas armonika. Jo dainos pasklido po visą Lietuvą. Žmonės jas pamilo ir dainavo kaip savo dainas, nes jos buvo sukurtos liaudišku stiliumi ir artimos jų širdžiai. Viena iš jo tų dainų yra “Ar negaili, seserėle?” Čia poetas apdainuoja liūdną seselės dalį, nes ji išteikėjo už našlio, kuris turi visą būrį vaikučių. Šioje dainoje jaučiame, kad pamotė niekad nepavaduos vaikams tikrosios motinos. Paskaitykime kelis tos dainos posmus:

Ar negaili, seserėle, rūtelių, rūtelių?
Ar negaili savo jaunų dienelių, dienelių?

Oi, sesute, už našlelio kamėjai, kamėjai?
Didį būrį kūdikėlių atradai, atradai.

Anksti rytą gegužėlė užkukuos, užkukuos,
Tau našlelio kūdikėliai vis rypuos, vis rypuos.

Savo tikrą motinėlę vis minės, vis minės,
Tavo jaunąją širdelę, oi skaudės, oi skaudės.

Graudžios ašaros našlaičių tau paliks, tau paliks,
Dar pamotė neįtiko — neįtiks, neįtiks . . .

* * *

Tarp daugybės įdomių epitetų, palyginimų, tropų bei kitų poetinių priemonių našlaičių dainose randame itin daug gražių diminutyvų (mažybinių daiktavardžių), kurie suteikia dainoms lyrinį atspalvį, vaizdingumą bei jausmingumą. Štai kelio-lika tokių diminutyvų pavyzdžių: motinėlė, motutė, motušėlė, motušė, tėvelis, tėvuželis, tėvulis, tėvukėlis, seselė, seserėlė, sesužėlė, brolelis, brolukėlis, broluželis, saulelė, saulužėlė, žvaigždėlė, žvaigždutėlė, našlaitėlė, dukružėlė, vargelis, ašarėlės, gegutėlė, kalnelis, kapelis ir daugelis kitų.

Nė viena naujų kalbų negali susilyginti su mūsų mažybiniiais bei maloniniais žodžiais, kuriuos mes sudarome priesagų pagalba. O tai ir išryškina senu-
mą, turtingumą bei gražumą lietuvių kalbos, kuri yra archaiškiausia indoeuropiečių kalbų grupės palikuonė, išlikusi gyva iki šių dienų.

Literatūra:

1. Dr. J. Balio “Lietuvių tautosakos skaitymai”.
2. J. Aisčio ir A. Vaičiuliaičio “Lietuvių poezijos antologija”.

MARGARET THATCHER

ANGLIJOS PREMJERĖ MARGARET THATCHER

P. GAUCYS

Neseniai įvykusių rinkimus į Anglijos parlamentą laimėjus konservatorių partijai, jos vadovė Margaret Thatcher automatiškai patapo Anglijos ministere pirmininke, kuri per sekančius penkerius metus valdys Angliją. Kadangi M. Thatcher yra neeilinių gabumų moteris ir pirmoji ne tik Anglijos, bet ir visos Europos istorijoje pasiekusi tokių aukštų pareigų, tariusios būsiant pravartu ir "Moters" skaitytojoms arčiau su ja susipažinti.

Norint to pasiekti, geriausiai pasekti jos kjerą, kurios pasiekė savo ryžtingu būdu ir nepaprastai sudrausmintu protu.

Ji atėjo į pasaulį 1925 m. Granthame, maisto krautuvininke šeimoje. Jos tėvas Roberts buvo įtakingas nepriklausomas politinis veikėjas, Rotary klubo steigėjas ir metodistų pamokslininkas. Robertų šeimoje viešpatavo pakili dvasia ir buvo daug skaitoma. Margaret buvo labai gabi. Mokykloje ją tuoj perkėlė į aukštesnę klasę. Ji buvo graži, geltonplaukė, mėlynakė. Aukštesnėje mokykloje buvo savo klasės pirmoji visą laiką (išskyrus vienus metus) geriausiai besireiškianti visose srityse, žaidimų vadovė. Už gerą mokslą gaudavo stipendijas. Dorothy Gillies, studentų bendrabučio vadovė, ją apibūdino taip: "Ji buvo labai pastovi savo pastangose ir turėjo sugebėjimą aiškiai galvoti, visad išryškindama tik vieną dalyką". Dėka savo motinos, kuri prieš išteklėjimą buvo modistė, labai pamėgo muziką. Gera skambino pianinu ir dainavo įvairiuose choruose. Baigusi chemijos mokslus, gavo darbą Essexo British Xilonite bendrovėje, kur tyrinėjo įvairius cheminius junginius.

Bedirbdama savo profesinį darbą, ji aistringai domėjosi politika. Ji netgi patapo pirmąja moterim Oxfordo universiteto konservatorių draugijos pirmininke. Nors tos draugijos narių tarpe buvo daug išėjusių į atsargą karininkų, bet ji neturėjo su jais jokių sunkumų.

John Miller, Dartfordo konservatorių pirmininkas, 1949 m. su ja susipažino vienoje partijos konferencijoje ir buvo taip palankiai nuteiktas, kad ją pakvietė būti jų kandidatė į parlamento atstovus. Margaret tuo metu suėjo 24 metus ir buvo jauniausia moteris kandidatė, aktyviai dalyvavo rinkiminėje kompanijoje ir tikėjosi laimėti. Kasdieną iš namų važinėjo į Essexą agituoti, o vakarais grįždavo. Jai pavyko už konservatorius paduotų balsų skaičių pakelti iki 40%. "Visiems buvo aišku", rašė tos draugijos narė, "kad Margaret turi nuostabius smegenis ir didelį pasitikėjimą savimi, nepaisant savo 24 metų amžiaus, graži ir simpatiška, buvo malonu būti su ja".

Tuo laiku ji susitiko turtingą, išsiskyrusį pramonininką Denis Thatcher, 10 metų vyresnį už ją. Jie susituokė, ir ji, atsisakiusi politinės veiklos persikėlė į Londoną. Ten 1951 m. pradėjo studijuoti teises ir po 2 metų patapo advokate. Po kelių metų praktikos mokesčių ir patentų srityje vėl pradėjo darytis politinio darbo. 1959 m. buvo išrinkta į parlamentą atstovauti šiaurės Londono Finchley distriktui. Parlamento atstovus ji palankiai nuteikdavo savo greitu susiorientavimu sudėtingiausiuose reikaluose. Jos įtaka palaipsniui ir pastoviai didėja, ir ji patampa svarbiausia konserva-

torių partijos kalbėtoja finansiniais klausimais. Po dviejų metų min. pirm. MacMilanas ją paaukština, paskirdamas sekretore parlamento reikalams.

Nuo 1970 iki 1974 m. ji buvo švietimo ministere (antroji moteris ministerė Anglijos vyriausybėje). Pasižymėjo dideliu kovingumu ir ryžtu, gindama vyriausybės projektus ir keisdama įvairius darbiečių vyriausybės potvarkius. Jos agresyvumas ir būdo kietumas viešuose poelgiuose aiškinamas kaip moters šydas, reikalingas besirungiant vyrų pasaulyje. Buvimas švietimo ministere ją užkietino tolimesnėm kovom. Taip, pavyzdžiui, jai pasiūlius griežtesnę universiteto studentų unijų kontrolę, ji susidūrė su manifestacijomis, beveik maištu ir areštais bei asmeniniais įžeidimais. Kaip vėliau prisipažino, norėjo tą potvarkį atšaukti, bet paliko nepalenkiama ir laimėjo. Kitas panašus atvejis su mokyklų vaikams pienu. Ministerių kabinetas svarstė vaikams pieno apmokėjimų nutraukimą. M. T. tam griežtai priešinos. Tačiau, priėmus nutarimą, ji drąsiai jį gynė, nepaisant pakelto tėvų ir spaudos triukšmo. Dėl tokio savo griežtumo ji buvo praminta „plienine tulpe“.

Konservatorių vyriausybei labai sunkiai sekėsi sudrausminti darbo unijas, kurios nuolatiniais streikais dėl atlyginimų pakėlimo ardė tautos ūkį. Ryšium su tuo įvykusius rinkimus konservatoriai pralaimėjo. 1975 m. įvykęs konservatorių partijos suvažiavimas savo vadu išrinko ne kokį žymų partijos veikėją, o ponią Margaret Thatcher. Kaip partijos vadovė ir opozicijos lyderis parlamente ji pasirodė kaip labai veiksminga darbiečių vyriausybės kritikė, kantriai belaukianti tinkamiausio laiko ją atstatydinti ir valdžios vairą paimti į savo rankas. Tai įvyko š.m. gegužės m. pradžioje.

Ir taip krautuvininio dukrą, kasdien einančią į savo rajono krautuves apsipirkti, Anglijos karalienė Elzbieta II pakvietė į savo rūmus ir paprašė sudaryti naują vyriausybę. Ji sutiko, ir nauja vyriausybė jau sudaryta. Dabar trumpai žvilgtelėkime, kaip ji ketina valdyti Angliją, tvarkyti jos apsmukusį ūkį ir santykiuoti su užsienio valstybėmis.

Pirmoje eilėje ji pasisakė siūlysimi parlamentui sumažinti labai aukštus mokesčius, atšaukti aviacijos ir laivų statybos pramonės nacionalizavimą, peržiūrėti socialinio aprūpinimo sistemą tikslu galimai labiau sumažinti valstybei užkrautą finansinę naštą; pažaboti nepaprastai išsigalėjusių darbo unijų saugaliavimą, daugelio įsitikinimu, svarbiausias Anglijos ūkinio nuosmukio kaltininkes. Tačiau per rinkimus žadėti yra vienas dalykas, o po rinkimų pažadus vykdyti kitas. Pavyzdžiui, ketinimas denacionalizuoti daugelį dabar valstybės valdomų įmonių apsunkintą kovą su nedarbu. Anglija dabar turi apie 1,5 mil. bedarbių. Bet, iš

kitos pusės, nebūtinai reikalingų darbininkų laikymas įmonėse pabrangina gamybą ir kliudo jų gaminiams sėkmingai konkuruoti tarptautinėse rinkose. Darbo unijų galios palaužimas, susijęs su unijų beatodairine kova, streikais ir sabotazu, prieš kelis metus suklupdė konservatorių vyriausybę.

Užsienio politikos srityje konservatoriai buvo žadėję atšaukti Rodezijai taikomas ūkines sankcijas, nes Rodezijoje buvo įvykdyti demokratiniai rinkimai, įvairios partijos išstatė savo kandidatus, kas niekur kitur Afrikoje neapraktikuojama. Tačiau M. Thatcher vyriausybė, atšaukdama sankcijas Rodezijai, susipyktų su prez. Carteriu ir visomis juodosios Afrikos valstybėmis, kas Anglijai nebūtų naudinga. Santykiuose su Sovietų Sąjunga naujoji vyriausybė žada būti daug griežtesnė už buvusią. Ponia Thatcher nurodo į Sovietų pastangas apsupti Vakarų pasaulį, atkirsti jį nuo jam reikalingų žaliavų, randamų Afrikoje. Ji nurodo į jų milžinišką apsiginklavimą, kuris, jei nebūtų piktų užmačių Vakarų atžvilgiu, būtų nereikalingas. Santykiuose su Europa ponia Thatcher žada laikytis draugiškesnės jos atžvilgiu politikos. Pašiepdamą buvusią darbiečių vyriausybę, ji sako, kaip galima priklausyti Europos ūkinei bendruomenei, visą laiką tik ją kritikuojant? Be abejo, M. T. negalės savo užmojų pilnumoje įvykdyti. Jau dabar aišku, kad jai teks eiti vidurio keliu, labai atsargiai mėginant įgyvendinti norimas reformas ir, kaip ji sako, atnaujinti Angliją.

Būdinga, kad M. T. griežtumas dingsta, kai reikalas eina apie moterų išlaisvinimo judėjimą. Ji brangina tradicijas. Ji pageidautų, kad būtų atstatyta jos vaikystės laikų Anglija. Ji ilgisi žydinčių vyšnių ramiuose priemiesčiuose, stipraus karališko laivyno, gerų pradžios mokyklų, ramių fabričių ir pakankamai policininkų apsaugai nuo vandalizmo — viso to, kaip ji sako, kas buvo anksčiau, ką socialistinis kolektyvizmas sujaukė ir kas vėl gali būti atstatyta, jeigu tauta parodys pakankamai ryžto pasisakyti už permainas.

“53 metų moteris aukščiausiose pareigose? Tradicinė pakeltos nuotaikos ir isterijos baimė mane nė kiek nejaudina”, pažymi ji. “Tai absurdiška. Aš jaučiu pavasario dvelkimą. Nėra jokio pagrindo moterims nesiekti to paties patyrimo, kokį turi vyrai”.

Rašytoja Nina Rawden ją prisimena kaip apkūnią, iškilmingą merginą, kuri išmetė darbiečių klubo pakvietimą įstoti į jį. Ji pasisakiusi norinti būti išrinkta į parlamentą, bet esą daugiau galimybių būti pastebėtai būnant konservatorių klubo nare, nors jo nariai esą truputį “buki ir smulkmeniški”. Iš tikrųjų. Tik po 10 metų pastangų jai pavyko būti išrinktai į parlamentą. Ji buvo gerbiama, bet nemylima. Vienas parlamento narys

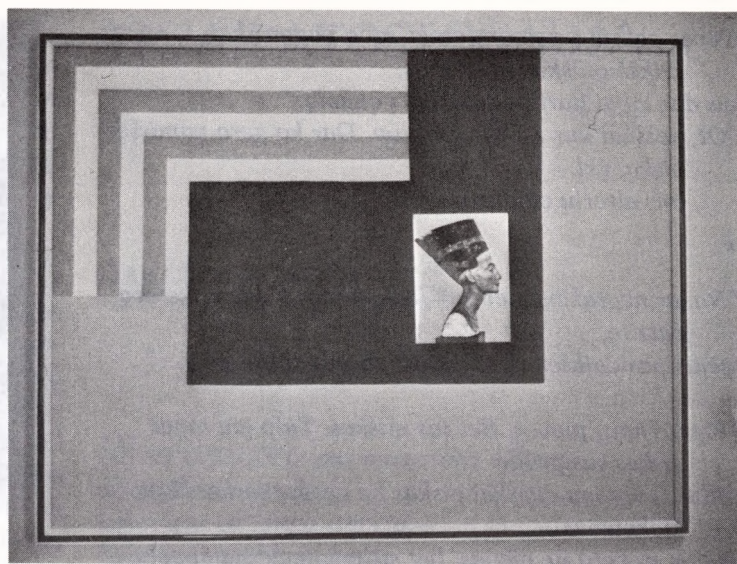
VANDA GARNELIENĖ

Mes gyvename revoliucijų laikais — kasdieną girdime ir matome per TV, kur nors vykstančias kruvinas riaušes, sukilimus, politinius užpuolimus; mūsų kontinente streikai labai madoj, tai tokiu laiku kalbėti apie asmenybės ugdymą gal nėra modernu, bet, rodos, visgi naudinga. Moterys kovoja dėl lygiateisiškumo ir žinome, kad net ir tie vyrai, kurie nenori pripažinti mūsų lygiateisiškumo, pripažįsta, kad mūsų įtaka yra labai svarbi. Jie sako: “Mes vyrai esame galvos, bet moterys mūsų kaklai”. Suprantama, kad jei kaklas nejuda, tai ir galva nepajudės. Net tokie vyrų vyrai kaip Napoleonas viešai pareiškęs, kad “Mes vyrai valdome pasaulį, bet moterys valdo mus”. Tai jei mūsų įtaka taip labai svarbi, kad galime ir pasauly valdyti, tai mes turime stengtis, kad ta mūsų įtaka būtų kuo geriausia, veikėtų kuo naudingiausiai pasaulio gerovei. O tam, sesės, mums reikia kuo labiausiai išsilavinti, išsiprusinti, t.y. išugdyti mūsų asmenybes kaip galima kilnesne prasme.

Vienas šventųjų kartą pasakęs, kad yra tik dviejų rūšių asmenybės: teigiamos, kurios veikia skatinamos meilės, atleidimo, gero velijimo jausmų, ir neigiamos, kurių veikimas yra motyvuojamas keršto, pavydo ar blogo darymo noru.

Kiekvienas žmogus, vyras ar moteris, norėtų pasisekimo namuose, darbe ir visuomenėje. Tokį pasisekimą rasti žmogus pirmiausia turi turėti subrendimą. Jūs pasakysite, kad kai mums sueina 21 metai, mes jau esame subrendusios. Taip, įstatymo akyse mes esame subrendę, bet kaip dažnai mums teko matyti jau pagyvenusius vyrus, jau žilstelėjusias moteris, kurios elgiasi nesubrendusiai — būtent, vaikiškai reaguoja į suaugusio žmogaus problemas. Tai kas gi yra tas subrendimas?

Subrendimas tai nėra instinktas, kuris atsiranda 21 metams suėjus, subrendimo nemokino nei mokykla, nei šeima, nei bažnyčia; subrendimą negalima nei nupirkti, jį galima tik savo pačios pastangomis įsigyti. Kad būtų aiškiau, kas subrendimas yra, pagvildenkime nesubrendusių žmonių elgesį, o tokie nesubrendėliai, mes visos sutiksime, yra vaikai. Jie ne tik metais, bet ir daugeliu kitų atžvilgių nėra subrendę. Pavyzdžiui, vaikai už-

R. JAUTOKAITĖ

EGIPTO ĮSPŪDIS

siėmę tik savimi, savo žaislais, draugais, savo mažu pasaulėliu. Jeigu suaugęs vyras visai paskęsta savo darbe, savo malonumų ieškojime — golfe, kortose, girtavime, sijonų “medžioklėje”, apleisdamas šeimą ir savo pareigas, tas žmogus yra nesubrendęs. Jei moteris, apsiplikusi su vyru, tuoju bėga pas kaimynę ar pas motiną pasiskusti, koks tas jos vyras negeras; jei motina taip paskęsta namų ruošoje, kad neturi laiko pasauliu pasidomėti, tokia motina neturėtų nustepti, kad suaugęs vaikas jai pasakys: “Mama, tu buvai man tik gera tarnaitė, bet aš niekad negalėjau su tavim pasitarti nei pasikalbėti apie mane dominančius dalykus”.

Vaikai visai neturi atsakomingumo jausmo. Jie gadina savo ir kitų nuosavybę, bet niekuomet neprisipažįsta kaltais. Net jei ir pagausi vaiką nusi kaltimą darant, jis visada apkaltins kitą, o nubaustas jaus tik kerštą, bet ne atgailą. Tik subrendęs žmogus moka apsvarstyti, ar kurtais toje situacijoje jo kaltės nebūta, ir jei buvo, jis tai drąsiai prisipažįsta. Vaikai neturi kantrybės. Jei jie ko nori, tai duok tai tuojau pat. Tik subrendęs žmogus gali dirbti, aukotis ir laukti metų metus, kol jis savo tikslą — norų išpildymą pasieks.

Vaikai yra žiaurūs. Jie tyčiojasi iš vieno kito, o net ir iš suaugusių. Mat, jis jaučiasi silpnas tad tyčiojimąsi vartoja kaip ramstį sau ir kitam įrodyti, kad jis pranašesnis už kitą. Jeigu gi suaugęs žmogus tyčiojasi iš kito, tai jis, lyg rodydamas pirštu į savo auką, rodo vienu pirštu į jį, o kiti trys pirštai sulenkti rodo į save, kad jis žiaurus, kvailas ir tiesiog neišauklėtas. Jeigu gi moteris tyčiojasi iš

kitų, tai ji verta gulėti lovoje be matraco ir spyruoklių, nes tyčiodamasi ji nusikalsta pačiam moteriškumo principui. Juk ginklų apsiginti nuo patyčių nėra, tik primityvios žmogystės atsilygina tuo pačiu — pasityčiojimais. Kilnesnė žmonės bėga nuo tokių, bet jie jaučiasi užgauti ir nebenedori su tokiais nei susitikti. Tokie patyčių mėgėjai jiems pasidaro lyg priešai visam gyvenimui.

Vaikai visada ima. Ką tik paduosi jis ima, niekuomet nė nepagalvodamas, kad reikia tai nusipelnyti ar už tai atsilyginti. Jei suaugęs žmogus tik ima ir nieko neduoda, jis pasidaro žinomas kaip “bedugnis maišas” ir greitai ateina jam laikas, kai jau niekas jam nieko nenori duoti. Toks žmogus yra lyg stovinčio vandens bala.

Vaikai gali mylėti tik vaikiška meile, būtent: aš tave myliu, nes tu man reikalinga. Tik subrendęs žmogus gali mylėti ir tada, kada ta meilė jam nei patarnavimų, nei gėrybių neneša, o tik gal kančią ir pažeminimą.

Vaikai mielai giriasi. Mano tėvas stipresnis už tavo tėvą, mūsų mašina brangesnė. Jei suaugęs žmogus nuolat sako: aš, mano, mūsų, mano vaikai, mano vaikaičiai ir panašiai, tai jis visam pasauliui skelbia, kad jis beviltiškai neišprusęs.

Subrendimui įsigyti pirmas žingsnis yra turėti savyje norą būti naudingam, norėti kitam gerą padaryti. Garsusis psichiatras dr. Adleris sakė, kad visus žmones galima padalinti į dvi rūšis — Kaino ir Abelio. Jei aš sakau, kad man nesvarbu, kad mano kaimynas kenčia ar vargsta, tai aš tuo pačiu atsistoju po Kaino ženklų ir kaip tokia jo likimo sulauksiu. Savo mirties valandoje ką mes prisiminsime,

ar tai kad kadaise baliavojome, kas nors mums ką gero ar blogo padarė? „Ne“, sako žymusis prancūzų filosofas J. J. Rousseau, „savo stingstančiuose naguose mes nieko negalėsime pasiimti tiksliai tą, ką mes atidavėme kitiems“. Tad subrendęs žmogus stengiasi kitiems padėti. Tai yra pirmieji vaistai nuo nesubrendimo. Subrendęs žmogus gyvena dabar, čia pat. Ne vakarykščiuose triumfuose ar nelaimėse, ne rytojaus pasisėkimuose. Vakar dienos negrąžinsime, kad ir galvą į sieną daužysime, rytojaus diena dar ne mūsų. Jei sakysime, kad pradėsime gyventi tik tada, kai vaikai užaugs ir baigs mokslą, ar tada, kada skolas išmokėsime, tai toks pasakymas būtų nerealus — gal met taip ilgai nei negyvensime.

Subrendęs žmogus elgiasi pagal savo principus, įsitikinimus, nesiduoda išprovokuojamas. Rugpiūčio 23 d. 1976 m. Londono laikraštyje tilpo žinutė, kad 16 metų vaikėzas nužudė 10 metų mergaitę Vankuveryje, nes jis buvo išprovokuotas draugo pasakymu, kad jis negalės to padaryti. Buvo pasiūlytos lažybos iš nedidelės sumos pinigų, ir štai tas jaunuolis davėsi išprovokuojamas. Jis nužudė mergaitę be jokios priežasties. Mums teko matyti, kai koks agresyvus žmogelis griaua susirinkimą puldamas pirminką tik tam, kad griautų, o kiti jį paskatina tai daryti. Nesielkime kaip kaimenės gyvuliai, kurie seka tik vadą, bet laikymės savo principų, savo nusistatymo.

Subrendęs žmogus nesinešioja širdyje mažų užsigavimų kaip brangakmenius. Tik neurotikai (jausminiai pakrikę žmonės) tai daro, nes jie kaip balionai pripildyti savimi, o kito žmogaus kritika kaip adata duria jį. Tada jis sugniūžta ir nori tiesiog su-

naikinti tą kritiką tam, kad atstatytų savo išsipūtimą, anot dr. Fromm. Jei mesime piktą žodį šuniui, jis tuojau pat pradės piktai loti, nes jo tokia šuniška prigimtis. Jei mes keršysime už kiekvieną menkiausią dalyką, tai mes elgsimės kaip gyvuliai. Tai vadinama „animalistic behaviour“, sako dr. Fromm, psichiatras.

Suaugęs žmogus žino, kad nedera taip daryti, ir jis taip užimtas svarbesniais dalykais savo gyvenime, kad keršavimui neturi net minties.

Subrendęs žmogus tramdo savyje norą kritikuoti, nes tokia yda senatvėje dešimteriopai padidėja (betkokia yda tai taip pat daro!) ir atstumia nuo mūsų net mums artimiausius žmones ir rezultate paliekami vieniši. Nustatyta, kad beprotnamiuose uždaryti seneliai nėra visai bepročiai, bet jų net 40% serga tik dementia liga, kuri yra išsaukta vienišumo. Tad jei nenorime būti vieniši, visų vengiami, stenkimės kitų nekritikuoti, neaimanuoti dėl kitų ydų. Subrendęs žmogus nesmerkia kitų, nes jis žino, kad kiekvienas durnius gali smerkti ir kad visi durniai smerkia kitus. Bet matyti gerą net ir blogame žmoguje yra tolerancijos ypatybė — žymė.

Subrendęs žmogus atsižvelgia į kitą, nes tai yra mūsų demokratinės santvarkos pagrindas. Mes galime važiuoti mašina tik eismo taisyklių laikydamiesi. Mes esame laisvi elgtis tik taip, kad nepažeistume kito žmogaus teisių. Štai dvi moterėlės stovi tarpduryje ir sau kalbasi, visai nekreipdamos dėmesio, kad kiti negali praeiti, tuo parodydamos, kad jos ne tik nemandagios, bet tiesiog nekultūringos.

Sakysime, sunku čia tų visų minėtų taisyklių laikytis ar jas prisiminti ir jomis vadovautis, tad imkime ir nuspręskime elgtis nesubrendusiai, o

tam reikia tiksliai dviejų dalykų: savanauidiškumo ir siauraprotiškumo.

Štai kalbasi grupė žmonių, mes įsiterpkime į jų kalbą ir kalbėkime tik apie tai, kas mum įdomu, tuo parodydami, kad mes „gudresni“ už juos. Tad neklausykime kitų kalbos, jie turi mūsų klausytis, kitaip dar pagalvos, kad jie už mus gudresni.

Manykime ir sakykime, kad po mūsų, kad ir vnanas, nes tikriausiai ir bepročiai taip mano.

Elkimės lyg būtumėm labai nepatenkintos, visada visame kame raskime ką nors blogo. Tuo būdu mes pačios sau pasidarysime pragarą, nes jei kur pragaras yra, tai jis taip puikiai sutvarkytas, kad žmogus būtų kuo labiausiai jame nepatenkintas. Visada kalbėkime tik apie tai, ko nemėgstame. Aš nekenčiu žydų, negrų; niekada neprisiminkime, kad tautybės niekas negali pasirinkti gimdamos. Visada blogai kalbėkime apie kitus, juokimės iš kitų kaip tik išmanydamos. Pakviestos į svečius rodykime, kad mums labai nuobodu, kelkime aikštėn mūsų vyrų ydas, barkime ir bauskime savo vaikus, tada būsime tikros, kad kitą kartą mūsų ten jau nekvies.

Kartą Napoleonas sušuko turėdamas mintyse moteris: „Vive la difference“ (Lai gyvuoja skirtumas tarp vyro ir moters!). Bet nei Napoleonas tai sakdamas neturėjo omenyje vien tiksliai fiziologinį, kūnišką skirtumą tarp vyro ir moters. Moteris yra švelnesnė būtybė nei vyras. Net Rusijoje, kur moterys dirba sunkiausius darbus — plytas nešioja, grindinį grindžia, net ir ten jos nenorėtų būti traktuojamos kaip vyrai. Moterys savo prigimtimi yra švelnesnės — jos taikos nešėjos, harmonijos kūrėjos, tad jos neturėtų sau leisti piktais žodžiais švaistytis ar rėkti. Ne tik pikta žodį ant liežuviu, bet net pačią pikta mintį galvoje reikia sustabdyti, p

Jei mes stengsimės, tai ir kiekviena mūsų gali turėti "charm ir karizma". Tik

• MOTERYS PASAULYJE •

Dail. Magdalena Birutė Stankūnienė žinoma grafikė ir tapytoja aktyviai dalyvauja Čikagos meno pasaulyje. Taip pat ji rengia ir savo asmeniškas parodas (š.m. kovo 29 d. Los Angeles, Calif.). Dailininkė tapybiškai daugiausia reiškiasi spalvingu — egzotinių gėlių vaizdavime. Jos grafikos tematika yra labai moteriška. Su dideliu kruopštumu ji perduoda žiūrovui kasdieninių darbų cikle šiltą ir šeimynišką nuotaiką, kurios pradai kyla iš lietuviškos liaudies gelmių.

Anglijos Londono L.M.S. „Dainava“ plačiai reiškiasi lietuviškoje socialinėje ir kultūrinėje veikloje. Nuotraukoje dalis dainavičių; iš k.: D. Ribokienė, M. Varkalienė, I. Kerienė, K. Janavičiūtė, R. Girėnienė, A. Varkalaitė; (stovi) G. Gasiūnienė, R. Foordienė, Ž. Matukienė, I. Tamošiūnienė, B. Namajuškienė, E. Bliudžiūtė. Nuotraukoje trūkstamos: P. Nenortienė, E. Vilčinskienė, S. Ruseckienė, D. Briedienė, E. Gaputytė, K. Janavičiūtė.

IŠSKIRTINŲ GABUMŲ MOTERIS

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Turime moterų, kurios išsiskiria savo gabumais kaip darbe taip ir mokslo srityje ir kurių gabumai tik iškyla ir išryškėja progai pasitaikius. Šio laikotarpio didelė dalis jaunosios kartos moterų turi progų šviestis ir mokytis, be to, dirbti kaip „nepailstamos skruzdėlės“. Ne taip, kaip anais dar neturinčios savo nepriklausomybės laikais, kur tik vienai kitai moteriai buvo nusišypsojusi laimė mokytis. Dabartinė moteris, atsidėjusiai studijuodama ir dirbdama savo pamėgtą darbą, greitai savo darbo vaisius iškelia į viešumą.

Viena iš tokių išskirtinų gabumų moterų priklausanči jaunajai kartai yra dr. Danguolė Tamulionytė. Iš atliktų vertingų jos paruoštų darbų greitai galės pasinaudoti ir išmokti visi norintieji ir nemokantieji lietuvių kalbos mokiniai ir suaugusieji. Noriu jos darbo vertybes iškelti į viešumą todėl, kad pati turėjau progos sekti su įdomumu jos pačios paruoštus lietuvių kalbos modernaus dėstymo ir paaiškinimo metodikos. Mums į Venecuėlą ją atsiuntė Pasaulio Lietuvių Bendruomenė praveisti lituanistikos kursus ir paskaitas. J. Kavoliūnas, Švietimo reikalams vadovas, pilnai galės džiaugtis jos darbo rezultatais. Tuo pačiu tikslu ji lankė Brazilijos ir Argentinos lietuvių bendruomenes.

Jaunos daktarės išeito mokslo žinios: dr. Danguolė Tamulionytė gimė Austrijoje. Jungtinėse Amerikos Valstybėse — Clevelande pabaigė Case Western Reserve universitetą. Iš prancūzų kalbos ir literatūros padarė doktoratą. Gilino žinias Paryžiuje — Sorbonos universitete ir Kanadoje — Montrealio universitete. Turi parašiusi lietuvių kalbos vadovėlį ir pratybų sąsiuvinį visai nemokantiems lietuvių kalbos vaikams ir suaugusiems. Tikisi, kad dar šiais metais minėtas vadovėlis pasirodys viešumoje ir greitai laiku bus galima pamatyti dėstytojų ir mokinių tarpe. Peržiūrėjau jos paruoštą lietuvių kalbos vadovėlį, kuris yra suskirstytas pamokomis, aprašymais, vaizdais ir ten pat nurodoma pamokos mokymo metodika. Neatrodė, kad būtų sunkus mokymo stilius ir tose gyvenamose vietovėse, kur nėra profesionalaus mokytojo dėstymui. Šiuo metu dr. Tamulionytė dėsto Clevelando universitete anglų ir prancūzų kalbą. Be to, Clevelando Vyskupo Valančiaus suaugusių lituanistikos kursuose dėsto lietuvių kalbą.

Dr. Danguolė Tamulionytė

Vos pakalbėjus su ja trumpą laiką, tuojaus krypsta dėmesys į taisyklą, visai be akcento lietuvių kalbos naudojimą. Ji, kuri gimusi svetimame krašte, augusi ir mokiusis svietimas kalbas svetimose tų kraštų mokslo įstaigose, neprarado lietuviškumo. Tai retas ir pagirtinas atvejis, nes šiandieną jaunoji karta tiek daug problemų turi su savo tėvų gimtąja kalba. Šis didelis nuopelnas tenka jos tėveliams už pasiaukojusią priežiūrą.

Lietuvių kalbos dėstymas. Dr. Tamulionytė pirmoje eilėje nurodo, kad reikalinga vengti vertimų, kaip kad mes dažnai esame įpratę daryti, kai mūsų galvojimo mintis verčiame į svetimą kalbą. Modernaus mokymo metodika ribojasi: **vaizdais, daiktais**

ir vaidyba. Toks mokymosi būdas yra pats praktiškiausias ir lengviausias išmokyti. Mokinys turi pajusti lietuvių kalbos naudingumą **moraliskai, dvasiskai ir psichologiškai.** Principas toks, kad kuo daugiausia kartoti žodžius aiškiai ir garsiai ir kad mokinys turi pajusti ir iškelti lietuvių kalbą, kaip teigiamą vertybę. Mokinį reikia taip sudominti, kad jam atrodytų, kad turi naudą iš to ir kad tuo pačiu nėra nuobodus mokymasis.

Ši nauja dėstymo metodika pageidauja, kad mokinį reikia daug girti, kad jis pajustų, jog jam verta mokytis šią kalbą. Reikia leisti kuo daugiau kalbėti patiems. Nesvarbu, kiek mokinys išmoks, svarbu tai, kad ką bus išmokęs, mokės taisyklingai ir stipriai. Suaugusius taip pat reikia girti, nes "suaugę mokiniai" labai jautrūs. Mokant reikia kuo daugiau įtraukti daiktų, nes mokymasis daiktais, veiksmu ir vaidyba palieka ilgiau atmintyje ir vaizduotėje. Leisti vaikams pasireikšti savųjų tarpe, net ir pabūti **mokytojais**, sudaryti progą patekti į jiems ruošiamus vaidinimus, radijo, spaudą ir televiziją vaikams pritaikintose programose. Dainavimas trumpų dainelių atneša didelės naudos, tuo pačiu metu išmokstami žodžiai ir ryškus jų ištarimas. Pataria prarasti pamokas vieną kartą savaitėje po 4 valandas. Dirbti su visa klase drauge, bet ne su vienu mokiniu atskirai, visi mokiniai turi tarti tą patį žodį aiškiai ir garsiai.

Su šia mokymo metodika dr. Tamulionytė dirba jau šešeri metai. Mokymo rezultatus turi labai gerus. Jei mokinys mokosi vieną kartą savaitėje

po 4 valandas, tai po dviejų metų, nemokėjęs visai lietuvių kalbos, išmoks tiek, kad galės jau studijuoti. Šis lietuvių kalbos mokymo metodas užsilai-ko ilgai atmintyje.

Siuo metu, kada lietuvių kalbos silpnas mokėjimas mūsų jaunuomenės ir mišrių šeimų tarpe sudaro skaudų plyšį, nemokantieji ir norintieji išmokyti lietuvių kalbą galės šiais moderniais mokymo metodais atsiekti lengviau užsibrėžtą tikslą.

Dr. Danguolei Tamulionytei, įnešusiai tokį didelį ir neįkainojamą vertės kultūros įnašą mūsų išeivijos gyvenimo pareikalavimuose, tenka išreikšti užpelnytą padėką. Didžiujamės tokių moterų atliktais darbais.

Sol. Laima Stepaitienė išleido dainų ir arijų plokštelę. Solistė dažnai rengia koncertus ir yra žinoma lietuvių ir amerikiečių visuomenėje.

Detroito Mergaičių Vokalinis Ansamblis atlieka meninę programą Cleveland'e "Dirvos" baliuje, vadovas muz. S. Sližys. (foto V. Bacevičiaus)

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos naujoji pirmininkė Margarita Samaitienė.

• Organizacinė veikla

KLK Moterų Draugijos Montrealio skyrius įdomiai ir prasmingai atžymėjo savo įsikūrimo sukaktį. Gruodžio 2 ir 3 dienomis buvo dviejų mūsų dailininkų parodos, tai torontiškos keramikės Birutės Dilkutės-Batraks darbų ir bostoniško Norberto Lingertaičio gintaro papuošalų. Parodas gruodžio 2 d. atidarė skyriaus valdybos pirmininkė Danutė Staškevičienė, kuri savo žodyje taip pat paminėjo, kad KLK Moterų Draugijos skyrius Montrealyje kaip tik yra viena iš tų nedaugelio organizacijų, kuri remia mūsų jaunimą. Tai vaizdžiai rodo ir šių dviejų jaunų dailininkų parodų surengimas, paremiant jų pastangas puoselėjant lietuvių liaudies meną.

Gruodžio 3 dieną kun. J. Kubilius atnašavo AV bažnyčioje šv. Mišias už mirusius ir gyvas draugijos nares. Mišių metu prie draugijos vėliavos

stovėjo trys narės, pasipuošusios tautiniais rūbais.

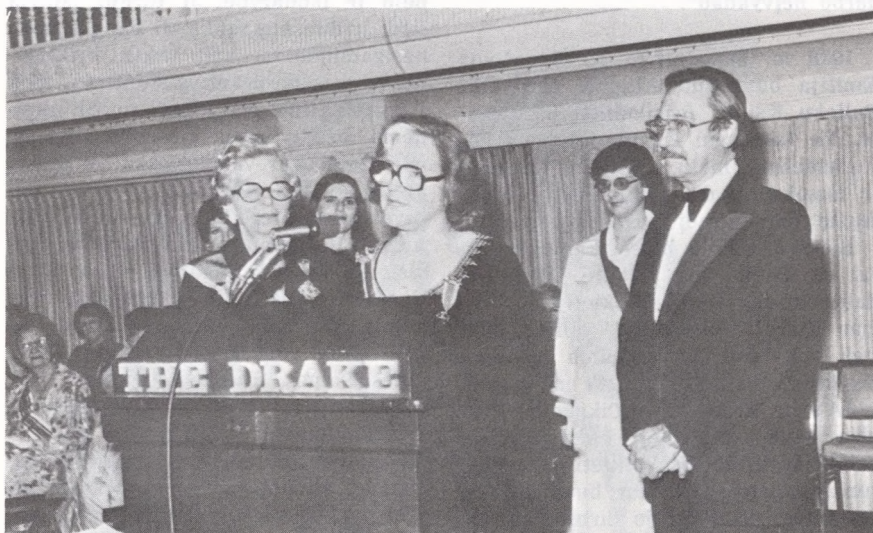
Po to AV parapijos salėje vyko minėjimas su maža programėle, kurios metu kalbėjo kun. J. Kubilius. Po to sekė paskaita, labai kruopščiai paruošta naujos iš Putnamo į Montrealį atkeltos seselės Teresės. Parodų metu visi pasivaishino valdybos paruoštomis vaisėmis.

Kadangi parodos buvo suruoštos prieš Kalėdas, tai daugelis išigijo puikių dovanų šventėms. Švenčių proga daugelis papuošė savo namus B. Dilkutės-Batraks keramikos vazomis, arbatos servyzėliais arba stalinėmis lempomis, o moterys gintaru, patraukliai įdėtu į sidabrą bei auksą.

Švenčių proga KLK Moterų Draugija paskyrė auką mūsų spaudai, būtent: "Moters" žurnalui 50 dol., "Nepriklausomai Lietuvai" ir "Tėviškės žiburiams" po 25 dol.

Po Naujų Metų buvo išrinkta nauja valdyba, kuri pasiskirstė pareigomis: pirmininkė — G. Kudžmienė, vicepirmininkė — D. Staškevičienė, sekretorė — M. Malcienė, kasininkė — L. Valkienė, narės — V. Dikaitienė ir B. Rupšienė.

N. Bagdžiūnienė

Lietuvių Kultūros Muziejaus prezidentui, Stanley Balzekui, Jr., buvo įteiktas garbės medalis už nuopelnus

kultūriniame darbe. Medalį įteikė Amerikos Revoliucijos Dukterų draugija.

Prašome sumokėti "Moters" prenumeratą už 1979 metus!

* * *

KEIČIANT ADRESĄ PRAŠOME KARTU PRISIŪSTI IR SENĄ ADRESĄ.

ADMINISTRACIJA

K.L.K.M. d-jos Prisikėlimo par. skyrius vadovaujamas B. Biretienės surengė "vyno ir sūrio" popietę su Kaninių par. ir Išganytojo liuteronų par. viešniomis. Programoje dalyvavo: A. Sungailienė, J. Adomavičienė, "Gintaro" ansamblis, vad. G. Paulionienės, Dambarienė. Šiuo bendru subuvimu visos viešnios buvo labai patenkintos.

KLK Mot. D-jos Prisikėlimo parapijos skyrius dažnai rengia susirinkimus su įdomiomis paskaitomis į kurias atsilanko ne tik narės, bet ir viešnios. Įdomią, mažai žinomą, lietuviškų istorinių įvykių paskaitą skaitė Elena Senkuvienė; Vilniaus Universiteto 400 metų sukaktį plačiau apžvelgė Nora Kulpavičienė; naudingas medicinos temas gvildeno dr. Ona Gustaitienė, dr. J. Uleckas ir kiti. Laike susirinkimų būna nustatomos gairės ir platesnei veiklai. Šiais metais skyrius irgi talkins Toronto Karavanui (įvairių tautybių pasirodymai, parodos, vaisės ir t.t.). Kadangi lankytojų būna labai daug, tai tenka talkinti visų lietuviškų organizacijų moterims. Sekančios paskaitos pasirodys rudenį.

L. Evengelikių Mot. D-ja Toronte surengė labai aukšto lygio muzikos — instrumentalistų koncertą. Programą išpildė pianistė R. Lampsatytė, fleitistas P. Odinis ir baritonas (iš V. Vokietijos). Koncertas vyko Lietuvių Namų salėje.

A. A. EMILIJA MASILIŪNAITĖ - PALIOKIENĖ

Nors jau praėjo keletas mėnesių nuo a.a. Emilijos Paliokienės mirties, tačiau ji tebėra gyva mūsų mintyse ir širdyje. Jos pasigenda šeima, draugai, bičiuliai.

A.A. Emilija mirė 1978 m. spalio mėn. 16 d. savo namuose širdies smūgio ištikta. Si žinia pritrenkė visus, kurie tik ją pažinojo. Tuo labiau, kad jos mirties išvakarėse, būdama savo draugų tarpe, ji buvo sveika, linksma ir gerai atrodanti. Kas galėjo pagalvoti, kad jau sekančią dieną jos mūsų tarpe nebebus.

A.A. Emilija nebuvo tik eilinė moteris. Tai buvo tauri asmenybė, apdovanota įvairiais gabumais, o tą parodo jos darbai ir gyvenimas. Emilija gimė 1906 m. vasario mėn. 28 d. Čikagoje. Vos poros metų jai esant, ją ir jos vyresnį brolį — Joną tėvai, grįždami iš JAV, parvežė į Lietuvą. Lietuvoje Masiliūnų šeima apsigyveno Panevėžyje. Kilus Pirmajam pasauliniam karui, motina su abiem vaikais pasitraukė į Rusiją ir apsistojo Petrapilyje. Ten Emilija pradėjo lankyti gimnaziją ir klasėje, būdama pati mažiausia, buvo viena iš gabiausių. Grįžusi į Lietuvą, lankė Panevėžio gimnaziją, kurią baigė 1924 m. Porą metų mokytojavo Ramygalos progimnazijoje. Nuo 1926 m. studijavo humanitarinius mokslus Kauno universitete. La-

bai domėjosi ir studijavo prancūzų kalbą. Studijoms pagilinti buvo išvykusi į Paryžių. Nenustojo domėtis ir studijuoti tą kalbą ir čia, atvykus į JAV.

Ne tik mokslas bei studijos domino Emiliją. Ji turėjo gabumų ir palinkimą į visuomeninį darbą. Nuo pat gimnazijos laikų ji priklausė ateitininkams. Studijuodama 1930 m. ji buvo Studentų ateitininkų valdyboje. Kartu su kitomis Emilija buvo viena iš steigėjų Korp. Giedra ir jos pirmininke. Ji buvo įsijungusi ir aktyviai reikėsi Lietuvos Jaunimo Pavasarininkų organizacijoje ir taip pat buvo aktyvi veikėja Lietuvos Katalikių Moterų draugijoje. Dėl skambaus ir malonaus balso Emilija buvo pakviesta į Lietuvos radiofoną ir ten kartu su poetu Petru Babicku buvo pranešėja-kalbėtoja. Visose organizacijose, kurioms ji priklausė, parodė tikros visuomenininkės gabumus. Ji buvo veikli, turinti daug iniciatyvos ir nepaprastai pareiginga. Ką ji apsiimdavo ar pasiryždavo padaryti, įvykdydavo greit be atidėliojimo. Būdingas jos išsireikšimas: "Man padai dega, kol paimto darbo neįvykdu".

1938 m. kanauninko F. Kapočiaus Emilija buvo sutuokta su dr. Baliu Palioku Kaune, Prisikėlimo bažnyčioje. Jie laimingai išgyveno beveik keturiasdešimt metų. Paliokai išaugino ir išmokslo dvi dukteris: Indrę ir Austę patrijotinėje dvasioje.

Lietuvą užėmus bolševikams, Emilijai su šeima teko pakelti tremtinių dalį apsigyvenant Vokietijoje. Tačiau Emilijai esant JAV piliete, šiek tiek anksčiau jai su šeima pasisekė išvykti iš Vokietijos. 1947 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Čikagoje. Pradžia buvo sunki, ypač kad Emilija prieš išvykstant iš Vokietijos turėjo sunkią operaciją ir dar buvo silpnos sveikatos. Čiagi turėjo dirbti neįprastą fizinį darbą. Tačiau nei ligos, nei finansiniai nepritekliai jos nepalaužė. Ji buvo rūpestinga ir pavyzdinga motina šeimoje ir uoli tarnautoja Continental Co. raštinėje.

Emilija nepaskendo vien tik darbe ir šeimos rūpesčiuose, bet aktyviai įsijungė į visuomeninę veiklą. Kartu su

kitomis buvusiomis Lietuvoje giedrininkėmis atkūrė Čikagoje Giedrą, kurioje ji keletą kartų pirmininkavo. Ji daug rūpinosi jaunųjų giedrininkų veikla ir jų prieaugliu. Jai pirmininkaujant įtaisyta nauja vėliava, kurios ji buvo kūma.

Emilijos iniciatyvos dėka Giedra ėmėsi įamžinti Lietuvos foto archyvo filmoje žymiausią Lietuvos katalikių veikėją, visuomenininkę Magdaleną Galdikienę. Čia Emilija įdėjo daug pastangų ir darbo, organizuojant lėšų rinkimą ir įvykdant tą užsimojimą. Po tos filmos platesnei visuomenei pristatymo kilo sumanymas išleisti specialų "Moters" žurnalo numerį, skiriant vien tik Magdalenos Galdikienės asmeniui ir veiklai. Ir vėl Emilija ėmėsi tam darbui vadovauti. Visą tam numeriui reikalingą medžiagą parūpino Emilija. Ji bendrai rūpinosi "Moters" žurnalu, bendradarbiavo, ieškojo prenumeratorių, rėmėjų ir pati jį rėmė. Giedra, minėdama savo penkiasdešimt metų jubiliejų Emiliją pakėlė į garbės nares. Ji tikrai buvo viena iš labiausiai nusipelnusių Giedrai narių.

Be visuomeninio darbo, Emilijai rūpėjo ir labdarybė. Ji turėjo jautrią širdį ir duosnią ranką. Ji daug aukojo nesigarsindama, kaip tikra krikščionė. Niekas nesuskaitys siuntinių, kiek ji siuntė į Lietuvą. Siuntė ne tik giminėms, bet ir savo klasės draugėms, mokytojoms ir visiems, kas tik prašė, ar žinojo, kad reikalinga. Ji rėmė lietuves misijonierės atsilikusiuose kraštuose. Jų namų durys buvo atviros visiems, kas tik pagalbos buvo reikalingas. Niekas neišėjo tuščiomis rankomis. Už stambesnes aukas ji turėjo daug garbės pažymėjimų: Religinės Šalpos, Lietuvos Dukterų Drjos, lietuvių koplyčių Romoje ir Washingtone ir kt.

Velionė gailėjosi kiekvieno kenčiančio, vienišo, nelaimingo žmogaus. Tad jos šeima turėjo daug draugų. Nenuostabu, kad, jai mirus, didelė pašarvojimo koplyčia negalėjo sutalpinti visų, norinčių su velione atsisveikinti dalyvių. Vykdamas šeimai anksčiau pareikštą a.a. Emilijos pagėdavimą, atsisveikinimo kalbą nebuvo. Giedros narėms einant garbės sargybą, buvo maldos, giedojo solistas A. Brazys, vargonais grojo muz. A. Kalvaitis. Bažnyčioje ir kapinėse, dalyvaujant daugybei žmonių, susikaupime ir rimtyje buvo pagerbta velionė.

A.A. Emilija, krikščioniškoje meilėje gyvenusi savo prasmingą gyvenimą, pasiekė Aukščiausiojo Meilės šaltinį. Ilsėkis ramybėje!

Albina Dumbrienė

"Moters" bendradarbei

A.A. EMILIJAI MASILIŪNAITEI-PALIOKIENEI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame šeimą —

"Moters" redakcija

JONAS MISKINIS

Kas gi iš mūsų nesiekia ko nors geresnio, tobulesnio, gražesnio? Gamta savyje turi daug turtų. Todėl žmogui dėl būvio, dėl geresnio rytojaus tenka daug dirbti ir vargti. Daug prakaito ir kraujo sugeria ta žemė maitintoja, kurios karaliumi nūdien yra žmogus. Kad savo karalių žemė išmaitintų, negana sumanumo, bet reikia už jėgos. O jėgos žmogui nėra tiek daug. Tad neveltui sakoma, kad žmogus minkštesnis už akmenį, silpnesnis už šimtmetinį ąžuolą, lėtesnis už vėją, silpnas prieš audras. Pavojingi kartais jam ir laukiniai žvėrys: tigrai, liūtai ir kiti. Be to, žmogui pavojinga ugnis, pavojingas vanduo, nepasiekiamos galutinai aukš-

tybės ir t.t. Žodžiu, net tie dalykai, kuriais žmogus naudojasi, kuriuos jis privertė sau tarnauti, sudaro žmogui daug nepatogumų ir pavojų. Jei žmogus gamtą apvaldė ir daugeliu atvejų padarė daugiau naudingą, tai ne vien savo sumanumo dėka, bet ir fizinės jėgos pagalba. Vadinasi, žmogaus jėga pasireiškia ne viename asmenyje, bet didesniame žmonių sambūryje.

Žodžio tesėjimas

Vienas iš gražiausių siekiančio tikslo bei tradicijų yra žodžio tesėjimas. Istorija žino net ir tokių reto kilnumo pavyzdžių, kada laikinai išleistas belaisvis, tesėdamas duotąjį savo žodį, grįždavo atgal pas priešą, nors

puikiai žinojo, kad ten jo laukia mirtis. Tokį atsitikimą gražiai atvaizduoja poetas Šileris viename savo eilėraštyje. Kai vienas pilietis Moras pasikėsino prieš savo valdovą Dionisą, jį suima ir pasmerkia mirti. Bet Moras prieš mirtį nori dar nuvykti į savo tėviškę. Įkaitu palieka savo draugą. Jeigu jis negrįžtų — mirs jo draugas. Dionisas jį išleidžia, norėdamas įsitikinti žmonių niekšybe: jis buvo tikras, kad kalinsys negrįš. Bet įvyko priešingai. Moras grįžo, nors kelionė buvo jam nepaprastai sunki. Jis grįžo laiku, nes kitaip būtų žuves jo draugas. Žiauraus valdovo širdis atsileido, jis paliko Morą gyvą ir laisvą.

Mums, lietuviams, gražų žodžio tesėjimą rodo Lietuvos kunigaikščiai. Pavyzdžiui, Kęstutis, kuris niekad nesulaužė duotojo žodžio net savo priešams riteriams. Už tai jį ir priešai gerbė, o jo vardas, kaip tauraus ir kilnaus valdovo, plačiai skambėjo anų laikų Europoje.

O kas gali būti teisingesnio ir kilnesnio už didžiojo Lietuvos sostinės Vilniaus įkūrėjo Gedimino atsakymą: "Greičiau geležis sutirps į vašką ir vanduo pavirs uola, negu mes ištare žodį atšauksime".

Žodį reikia tesėti ne vien dideliuose dalykuose, nes ne vienam kartais tai gali atrodyti menkniekiu, o kitam kaip tik gali būti labai svarbu.

Meilė artimui

Mūsų tautos gerovė yra visų tautiečių gerovė. Tai nuoširdžiam lietuviui negali būti svetimas reikalas. Jei kurios tautos vaikai gyvena nepertekliuose ir skurde, tai tą tautą negalima laikyti laiminga. Todėl tas, kas rūpinasi tėvynės laime, negali užmiršti jos vaikų ir savo artimųjų. Kas myli Lietuvą, tas myli lietuvi. Kas lietuviui padeda, tas Lietuvai tarnauja. Svetur atsidūrę, daugelis mūsų tautiečių pasidarė žymiai stipresni materialiniu požiūriu, negu tėvynėje likusieji mūsų artimieji. Bet ar visi mes jų skurdžią buitį atjaučiame ir ar jiems padedam?

Lietuviams, mylintiems savo gimtąjį kraštą, šis būtinas reikalas negali būti svetimas. Taip pat lietuvis lietuviui negali būti svetimas.

Kasdieninis gyvenimas teikia tiems įrodymams dažnesnių progų. Tiesa, už juos niekas pagyrimo lapų neduoda ir medalių ant krūtinės nesagsto, tik mūsų lietuviška sąžinė pagiria, artimieji džiaugiasi, o svetimieji įvertina.

Gyvendami svetur, siekdami geresnio gyvenimo, nepamirškime didinti ir moralinį auklėjimą. Nepasitikėkime vien tik mokykla, nes ji nevisko išmoko. Daugiau moko pats gyvenimas, kad tame gyvenime kuo mažiausiai sutiktume blogų pavyzdžių. Lietuviškos šeimos neturi išauginti silpnavalių, neryžtingų, už savo žodį neatsakančių vaikų. Tėvai patys turi būti savo vaikams autoritetu ir geru pavyzdžiu.

JADVYGA PAUKŠTIENĖ

MOTINA

* * *

PRANCŪZIŠKŲ MADŲ
ĮVAIRUMAI.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Veršienos vyniotinis

Plonas veršienos mėsos riekės patepti garstyčiomis, pabarstyti druska, pipirais ir užberti smulkiai kapotų svogūnų. I vidurį padėti kietai virtą kiaušinį. Mėsą gerai apvynioti apie kiaušinį ir stipriai suriši virvele. Vyniotinį pakepinti iš visų pusių riebaluose, pridėti svogūno riekių, užpilti buljonu ir troškinti. Į padažą įdėti miltų ir grietinės. Servuoti su bulvių koše ir virtomis daržovėmis (morkomis, žirniukais, pupelėmis). Tinkamas ir šaltas užkandis su krienais ir mišrainėmis.

Saldžios morkos

3 morkos,
1 št. medaus,
1 št. rasių,
3 št. pieno, sviesto, džiovintų vaisių.

Morkas supjaustyti riekelėmis ir patroškinti su pienu ir sviestu. Sudėti medų, razinas ir 1 št. pjaustytų vaisių (slyvų, abrikosų, obuolių) ir vėl patroškinti. Tinka prie baltų mėsų.

Kiaulienos vyniotinis

Kiaulienos gabalą (geriausiai tinka karbonadas be kaulų) pjauti aštriu peiliu paviršiuje gylin, kad atsipjautų plonas, plokščias gabalas ir tiktų vyniojimui (geriausia paprašyti mėsaininką, kad tinkamai įpjautų). Paruoštą mėsą pabarstyti druska ir pipirais. Riebaluose pakepinti pjaustytą svogūną, pjaustytą raudoną pipirą ir pridėti 2 pd. nuspaustų raugintų kopūstų. Viską sumaišyti ir troškinti apie 10 min. Troškintas daržoves sudėti ant mėsos ir paviršių išlyginti. Dėl skonio galima pridėti kiaulienos šoninės riekelių. Mėsą stipriai suvynioti ir gerai suriši virvele. Vyniotinį iš visų pusių apkepinti riebaluose. Naudojant metalinį kepimo indą reikia įpilti porą puodukų buljono, troškinti uždengtą. Vartojant molinius indus

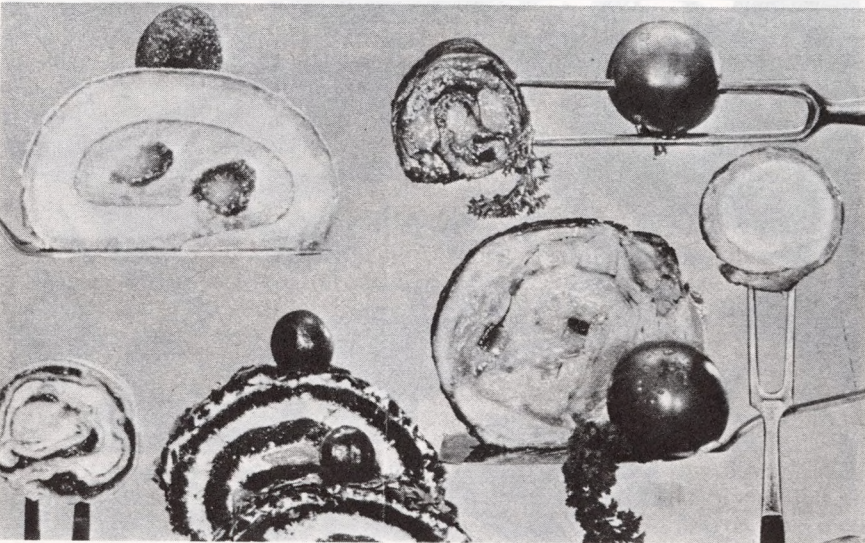
jokio skysčio pilti nereikia, mėsą galima iš viršaus patepti aliejumi arba uždėti gabalėlį sviesto, troškinti uždengtą. Patiekalą galima servuoti šiltą arba šaltą. Tinka su bulvių koše ir virtomis daržovėmis (žirniukais, pupelėmis), iš mėsos sulčių reikia paruošti padažą.

Ridikėlių ir apelsinų užkandis

20-30 ridikėlių (nuvalytų),
2 št. rudo cukraus,
1 citrinos sūka,
1 št. apelsinų sunkos
2 didelės (be sėklų) apelsinos,
cinamono miltelių, druskos.

Ridikėlius nuvalius sudėti į "blenderį" ir lengvai malti, mašiną įjungiant ir išjungiant, kad susimaltų rupiai. Nusunkti skystį, sudėti į serviravimo indą, pabarstyti druska, cukrumi, užpilti citrinos ir apelsinos sūka. Lengvai pamašyti ir uždengus padėti į šaldytuvą. Apelsinas labai gerai

MESIŠKI IR SALDIEJI VYNIOTINIAI

nulupti, paskirstyti skiltelėmis ir kiekvieną skiltelę apipjaustyti iš visų pusių (kad nusipjautų visos žievelės ir liktų tik minkštimas). Apelsinos skilteles sudėti į ridikėlius, išmaišyti ir lengvai pabarstyti cinamono milteilais. Servuoti su sausainiais.

Troškintos daržovės

3 "cukini" agurkai,
6 morkos,
1 pokelis svogūno laiškų,
3 št. aliejaus,
1 štl. druskos.

"Cukinius" ir morkas (nuvalytas) supjaustyti riekelėmis. Svogūnų laiskus (nuplautus) supjaustyti ilgesniais gabaliukais. Į geležinę keptuvę įkaitinti aliejų ir jame kepti morkas ir svogūnų laiskus apie 3 min. Sudėti "cukinius", druską ir vėl pakepinti apie 3 min. Tinka kaip lengvas užkandis su sausainiais.

Obuolių apkepas

3 didelės rūgštūs obuoliai (spy),
¼ pd. vandens,
3 št. cukraus,
5 kiaušinių baltymai,
smulkaus cukraus, cinamono milteilių.

Obuolius nulupti, nuvalyti ir supjaustyti į 6 dalis (kiekvieną). Sudėti į indą su vandeniu ir užvirinti. Sumažinti temperatūrą ir uždengus troškinti kol bus minkšti (apie 5 min.). Sudėti cukrų ir pabarstyti cinamonu, padėti į šaldytuvą, kad atšaltų. Krosnį pašildyti iki 450° F. Dideliame inde labai gerai išplakti kiaušinių baltymus ir į tą masę sudėti atšaldytus obuolius. Visą masę lengvai, su plastikiniu maišytuvu, išstumti į paruoštą apkepo formą (sviestuotą). Kepti 15 min. (kol pradės ruduoti), pabarstyti cukrumi ir tuojaus servuoti. Neatrankyti ir atsargiai nešti, nes tokie apkepai yra labai jautrūs ir greitai susmenga.

DEKORATYVINIAI PYRAGAIČIAI "GULBĖS"

Pyragaičiai "Gulbės"

¼ l. vandens,
50 g. sviesto,
175 g. miltų,
5 kiaušiniai,
1 štl. kepimo miltelių,
druskos, plakamos grietinės arba
pudingo miltelių, migdolų (paskrudintų).

Vandenį, sviestą ir druską užvirinti. Ant lengvos ugnies maišant supilti miltus ir sukti, kol masė atsoks nuo puodo kraštų. Nuimti nuo ugnies, sudėti kiaušinius, kepimo miltelius ir maišant gerai išplakti. Kepimo formą patepti riebalais ir pabarstyti miltais. Su šaukštu tešlą dėti mažais kupsteliais. Iš dalies tešlos rankomis suformuoti gulbių kaklus ir galvas, vietoje akių įdėti po migdolą. Prie aukštos temperatūros kepti apie ½ val. Iškepusiems kupsteliams nupjauti viršų, tuštumą pripildyti plakta grietinėle, šokoladiniu arba vaniliniu pudingu (virti tirštesnį). Nupjautą viršų perpjauti pusiau ir įstatyti kaip sparnus; taip pat įstatyti kaklus su

galvoms. Tokie pyragaičiai tinka stalo dekoravimui ir vaikų vaišinimui.

Varškiniai kukuliai

1½ sv. varškės,
3 kiaušiniai,
100 g. manų kruopų,
druskos, sviesto, grietinės.

Varškę gerai ištrinti, išmaišyti su kiaušiniais ir manų kruopomis. Druskos įdėti pagal skonį. Rankomis padaryti mažus kukuliukus ir įdėjus į pasūdytą verdantį vandenį virti apie 15 min. Paruošti padažą iš sviesto ir grietinės.

Burokėliai su slyvomis

4 burokėliai,
1 sv. džiovintų slyvų (be kauliukų),
2 štl. medaus,
riešutų (skrudintų).

Burokėlius iškepti krosnyje, nulupti ir supjaustyti. Slyvas pamirkyti vandenyje su medumi. Viską išmaišyti ir pabarstyti skrudintais riešutais. Pagal skonį galima pridėti citrinos sunkos ir druskos. Ši mišrainė tinka kaip lengvas užkandis. Galima servuoti prie vištienos su ryžiais.

Žuvis su ryžiais

4 sv. žuvies,
svogūnai, druska, aliejus, 2 citrinos, ryžiai.

Nuvalytą žuvį pabarstyti druska ir palaikyti šaltoje vietoje apie 30 min. Žuvį apkepinti aliejuje iš visų pusių ir išimti. Tame pačiame aliejuje pakepinti kapotus svogūnus. Ant iškepusių svogūnų padėti žuvį, užpilti 3 pd. vandens ir troškinti kol žuvis bus gatava. Išspausti citrinų sunką, užpilti ant žuvies ir dar patroškinti apie 10 min. Servuoti su ryžiais.

Ispaniška šalta sriuba (gazpacho)

½ sv. pomidorų (supjaustytų),
60 gr. baltos duonos (supjaustytos),
½ pd. alyvmedžių aliejaus,
2 pd. vandens,
½ pd. acto,
česnako, druskos, pipirų, cukraus,
60 gr. kapotų pomidorų,
60 gr. kapotų žalių pipirų,
60 gr. kapotų agurkų,
paskrudintos baltos duonos gabaliukų.

Pamidorus, baltą duoną, alyvą ir truputį vandens išplakti su elektriniu blenderiu. Servavimo indą įtrinti su česnaku, supilti išplaktą skystį, supilti likusį vandenį, actą ir gerai išmaišyti. Sudėti prieskonius: druską, maltus pipirus ir cukrų (pagal savo skonį). Sudėti kapotus pomidorus, žalius pipirus ir agurkus. Kapotas daržoves galima paduoti ir atskiruose indeliuose, kad kiekvienas įsidėtų pagal savo norą. Atskirame indelyje paduoti ir paskrudintą duoną.

Virtuvėse vartojame įvairias elektrines mašinas, tik nežinome jų lietuviškų pavadinimų. Bandome angliškus pavadinimus lietuvininti arba kurti naujus. Spausdiname pasiūlymus Lietuvos lietuaništų:

"Šiais laikais be mašinos neišsiverši. Mašinos užia ne tik fabrikuose ar laukuose, jų dūžgesys girdėti net mūsų virtuvėse. Visuomet džiaugiamės

naują mašiną įsigijusios. Žinome, jog greičiau valgi pasigaminsime, o, be to, ir rankos baltesnės liks. Turime įvairiausių mašinėlių, mažesnių ir didesnių, rankomis sukamų ir elektra varomų. Kur jas visas beišvardysi!

Turbūt pirmiausia į mūsų virtuves atkeliavo mašinėlės maistui smulkinti. Jas vartojant, vis mažiau bereikia pjaustyti maistą peiliu, kapoti kapokliu ar trupinti grūstuvėje. Mašinėlę mėšai malti dažniausiai vadiname MĖSAMALE. Šiam reikalui tinka ir sudurtinis žodis be jungiamojo balsio MĖSMALĖ. Kvapią kavą beveik visos mėgstame. Kavos pupelės malame KAVOS MALŪNĖLIU, kurį pradėta vadinti patogiu vienažodžiu terminu KAVAMALE.

Bulvių skutimas — darbas ne iš maloniųjų. Daug kas jo baidosi. Jau seniai vartojame specialų peilį SKUTIKLĮ. O dabar atsirado mašinėlė BULVIASKUTĖ, kuria galime nuskusti ne tik bulves, bet ir burokėlius, morkas bei kitas daržoves. Tik deja, ją kartais netaisyklingai vadiname MAŠINĖLE BULVĖMS VALYTI. Šis terminas peiktinas ne tik dėl ilgumo, bet ypač dėl netinkamai pavartoto veiksmožodžio VALYTI. Nuvalyti galime prilipusias prie bulvių žemes, tačiau bulvių žievę SKUTAME.

Vasara ir ruduo — visokiųjų sodo gėrybių metas. Tada ir pasiteikiame į pagalbą SULČIASPAUDĖ — mašinėlę vaisių ir daržovių sultims spausti.

Yra prietaisų ir suraikyti produktams. Apsilankius svečiams, mielai naudojames ELEKTRINIŲ RAIKYTUVU, kuris dailiai suraiko duoną, supjausto sūrį, dešrą, virtą mėsą. Šaukštą ar mentele maišant maistą pakeičia ELEKTRINIS arba RANKINIS MAIŠYTUVAS. Jis vadinamas ir tarptautiniu žodžiu mikseris. Ši mašinėlė labai praverčia plakant kiaušinius, grietinėlę, ruošiant putėsius, kremą, kokteilius. Tešlą bandelėms, sklandžiams ar kitiems gardiams dalykams galime ne tik rankomis maišyti, nes atsirado TEŠLOS MAIŠYTUVAS arba TEŠLAMAIŠĖ. Kai, svečiams išėjus ar gausiai šeimynai papietavus, ant stalo lieka krūva neplautų indų, dažna šeiminkė nutaikos nustoja. Bet nenusiminkime! Nemiela darba palengvina ir paspartina INDAPLOVĖ. Gaminama ir UNIVERSALIOJI virtuvės mašina. Ji ir susmulkina, ir nuskuta, ir sumaišo maistą.

Mašinos — mūsų pagalbininkės. Ne tik gerai prižiūrėjime ir tausokime jas, bet ir taisyklingai vadinkime.”

Auksė Montvilienė
(T. Moteris — 1978)

• SVEIKATA

KOKS TINKAMIAUSIAS MAISTAS ŽMOGAUS ORGANIZMUI

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Danų gydytojas Mikkel Hindhede pats sau statė šį klausimą ir ieškojo tinkamo atsakymo. Koks tinkamiausias maistas būtų žmogaus organizmui?

Mikkel Hindhede buvo ūkininko sūnus ir gimė 1862 metais vasario mėn. 2 d. Tėvas gyveno pasiturinčiai, bet pageidavo, kad jo vaikai gyventų kukliai be jokių lepinimų. Mikkel Hindhede studijavo mediciną Kopenhagoje. Turėjo ypatingus gabumus mokslui, kurie jam leido tuo pačiu metu dirbti ir studijuoti. Universitetą pabaigė pačiu aukščiausiu atžymėjimo laipsniu. Tokį atžymėjimą niekas nebuvo gavęs per paskutinius 47 metus universiteto mokslo istorijoje. Iš karto pasipylė pasiūlymai, kaip privačiose klinikose, taip universitete profesoriavimo darbui. Gydytojas Hindhede visus šiuos pasiūlymus atmetė, nes buvo labai nusivylęs moksline medicina. Jis norėjo išvažiuoti iš Kopenhagos, grįžti atgal į savo gimtą vietą ir ten nurodinti savo krašto tautiečiams, kaip turėtų gyventi, kad kuo mažiau susirgtų. Tokių minčių ir įsitikinimų vedamas, pakreipė savo gyvenimą ta kryptimi.

Pradėjo daryti visokius mitybos bandymus. Pirmieji asmenys, kuriuos paėmė savo eksperimentuose, buvo jisai pats ir jo šeimos nariai. Apie šių eksperimentų išdavęs jis ir supažindina skaitytojus, kad po ketvirčio metų išbandytų eksperimentų su savimi ir savo šeimos nariais priėjo išvados, kad pats kukliausias ir paprasčiausias mitybos būdas žmogaus gyvenime yra pats sveikiausias organizmui. Žmonės tada pradėjo jo klausiti, ką turime valgyti? Tada jis juokais atsakydavo, paklauskite savo gydytojo, o tai ką jis nurodys, darykite priešingai, tai tada tikriausiai atrasite tai, kas jums yra reikalinga.

Kaip tai galima, samprotavo jisai, kad mokslas ant tokio svarbaus punkto kaip mityba, nuo kurios priklauso viso žmogaus gyvenimas, leidžia save taip prigauti. Atsakymą davė pats: trūkumas eksperimentinių pavyzdžių. Bet šimtai žmonių sakys, kad tai netiesia. Juk specialistai laboratorijose daro tūkstančius bandymų. Taip, jie daro su šunimis, katėmis ir žiurkėmis. Jei būtų norėję sužinoti, koks pats tinkamiausias maistas yra žmogaus

organizmui, turėjo maisto bandymus daryti su žmonėmis.

Pirmą maisto bandymą padarė pats su savimi 1895 metais. Paliko mitybai tik mažą kiekį baltymų. Tai darė birželio, liepos mėnesyje, kada jo sodas ir daržas buvo pilnas uogų, daržovių ir vaisių. Priede naudojo truputį šviežio sviesto ir pieno. Praėjus kuriam laikui, pradėjo jaustis labai gerai, lengviau važiuodavo dviračiu, galėjo daug daugiau dirbti ir netaip pavargdavo. Įdomumas tame, kad tas maistas, kurį jis valgė, turėjo mažai baltymų, o braškės neturėjo visai, bulvės su lupyna palyginus turėjo taip pat mažai baltymų. Vieninteliis maistas, kuris turėjo baltymų, tai buvo pienas. Tokiu maistu maitinosi mėnesį laiko. Po to ateityje jis ir jo šeima maitinosi tokiu maistu, kuris susidėjo iš augalinių augalų. Tuo pačiu maistu maitino ir keturis savo vaikus, kurie gražiai augo ir visuomet buvo sveiki, ir jam neteko pastebėti, kad jiems trūktų bent kokių kitų maisto sudėčių. Tokia gydytojo M. Hindhede mitybos idėja buvo sveika ir pigi, kuri tuo metu labai atitiko danų tautos pragyvenimo sąlygas.

Gydytojas M. Hindhede išleido ta tema keletą iš savo patirties knygų, bet savo kolegų tarpe neatrado pritarimo ir liko tik kaip mitybos kritikas „politikas“. Išgarsėjo tik tada, kada kilo pirmasis pasaulinis karas ir Danija atsidūrė didelėje maisto problemoje ir nepritekliaje. Tada danų tauta prisiminė jo skelbiamas idėjas mitybos atžvilgiu, tada, kada visa danų tauta dėl trūkumo maisto turėjo pradėti su savimi „eksperimentuoti“. Vokietiją tuo metu slėgė tos pačios maisto trūkumo problemos.

Danų vyriausybė, atsidūrusi kritikoje maisto problemos padėtyje, statė sau klausimą, kas daryti? Kas turi likti gyventi: mes ar gyvuliai? Ar turime šerti kiaules grūdais, ar grūdus atiduoti žmonėms, nes gyvuliai ir žmonės negalėjo išgyventi kartu dėl maisto stokos. Vokietija pradėjo maitinti kiaules, tai žmonės pradėjo mirti badu. Danijoje buvo pasielgta priešingai. Jie sumažino kviečių ir bulvių kiekį kiaulėms ir daugiau davė tų produktų žmonėms. Savo mitybos teorijoje gydytojas Hindhede buvo įrodęs, kad kviečiai ir bulvės labai tinkamas maistas žmogui, ypač kai grūdai yra rupiai sumalti ir bulvės yra valgomos su lupyna. Vyriausybė uždraudė kviečius naudoti alkoholio gamybai, ir tik pusė tiek buvo pagaminama alaus, uždraudė importuoti tabaką ir kavą. Danų mityba karo metu

susidėjo iš rupiai maltų miltų duonai, bulvių su lupyna, tik pusė riebalų ir labai mažas mėsos kiekis; kiti produktai: šakniadaržovės, žalumynai ir vaisiai.

Koks buvo rezultatas tokios mitybos? Pagal statistinius davinius tais metais mirė 17% mažiau žmonių, taip pat ir susirgimų buvo mažai. Gydytojai neturėjo darbo. Šitie rezultatai įrodė, kad ši mitybos forma yra pati tinkamiausia ir sveikiausia žmogaus organizmui, kurią jau buvo įrodę gydyt. Lahmann, M. Hindhede ir Bircher Benner. Bircher Benner klinikos ir šiandieną yra Šveicarijoje viso pasaulio dėmesio punktu. Gydytojas M. Hindhede jumoro formoje primena vokiečiams, kad jie karo metu kiaušes šėrė, bet žmones badu marino.

Gydyt. M. Hindhede dar duoda tokius patarimus žmonijai: kad vieną kartą savaitėje gerai yra pabadauti, duoti organams pailsėti ir apsisvalyti. Gulti anksti ir kelti anksti. Plautis kuo šaltesniu vandeniu ir gerai apsitrinti. Dirbti muskulinį darbą, o jei kas neturi to darbo, tai vaikščioti kasdieną po 8-10 kilometrų. Jei eini į darbovietę, tai pataria eiti pėsčiam, jei tas yra įmanoma atlikti.

Iki šešiolikto šimtmečio žmonės dar tikėjo burtais, nes galvojo, kad liga tai yra velnio padarinys ir kad kunigas yra daug svarbesnis kaip gydytojas. Gydytoją pas ligonį pakviesdavo tik prieš mirtį, kuris atlikdavo tik "durnelio" patarnavimus, nes žmogus jau buvo numarintas. Toje epochoje buvo labai pavojinga susirgti, lygiai taip pat pavojinga buvo kovoti ir su burtų įsitikinimu.

Gydytojo M. Hindhede mitybos idėjos įsitikinimu mirtingumas chemiškai vaistais daug didesnis, kaip gydymasis natūralia maisto priemone. Tokią mitybos idėją gydyt. M. Hindhede buvo įgyvendinęs danų tautoje, kurio eksperimentais buvo visa danų tauta karo metu. Statistiniai daviniai įrodė, kad natūralus, paprastas maistas yra pats sveikiausias žmogaus organizmui.

Įdomu paminėti, kad net po 150 metų žmogaus sveikatingumo rūpesčiai buvo tie patys mitybos atžvilgiu, kas buvo sveika valgyti anais laikais, tas pats sveika valgyti ir šiandieną. Įdomu skaityti, kad ir anais senais laikais buvo gydytojų, kurie dirbo ir kovojo sveikos ir natūralios mitybos reikšmei.

P.S. Pasinaudojau knyga: "Neo Hipokratizmo y Naturalizmo O Reforma de Vida". Sus aplikaciones terapeuticas, y preventivas.

PYKTIS GROŽIUI KENKIA

Ir ne tik grožiui. Kas gi nežino, kad dažno pikto žmogaus veidas atrodo nepatrauklus ar net atšiaurus. Juk nebe reikalo sakoma, kad veidas yra sielos atspindys.

Kuris gi iš mūsų neturėjo ar neturi įvairių gyvenimo kliūčių, negreit išsprendžiamų klausimų, kasdieninių problemų. Įdomu, kaip kiekvienas iš mūsų reaguoja į tas problemas. Jei ta problema surišta su laikina nesėkme, tai dažną instinktyviai apima pyktis, ir kai kas mėgstame pavartoti geriausiu atveju žodžius: "Žaltys, rupūžė" ar net "velnias". Lenkai, o ypač rusai tai vartoja necenzūrinius išsireikškimus. Mūsų, lietuvių, atveju tie spontaniškai ištarti žodžiai tų nekaltų, netgi naudingų gyvulėlių paminėjimas, ar net vėlinio, vėlės pomirtinio palydovo, vėliau velniu, atėjus krikščionybei, praminto, gal tai ir nebūtų kas ypatingai blogo, jei jų vardų ištarimas nebūtų surištas su apmaudu bei pykčiu. O tas pykčio pasireikšimas gali turėti ne tik įtakos į veido išraišką, bet ir kitokių, ypač nervingų pasekmių.

Pažinojau vieną vyresnio amžiaus vyrą, kurio brolis buvo labai puikus žmogus, ypač pasižymėjęs labai logiškais ir pamokančiais pamokslais, seselių kapelionas. Kokie skirtingi brolių charakteriai. Tas kapelionas vis su šypsniu lūpose, o jo brolis nuolat vis kuo nors nepatenkintas, netgi piktokas su paraudusiu veidu. Ir ką jis, būdavo, pamatys, jam vis negerai: va, šitą medelį reikia nukirsti, nes jis nevietoje auga; tas paukštėlis netikęs, nes jis "cypia" ir vyšnis raško; tas mažas šuniukas (jis prie progos net jį paspirdavo), jo lojimas jį erzina ir t.t. Abu jau seniai po Dievo Teismu...

Jei jau kuris žmogus net dėl menkio nieko erzinas, pyksta, tai žinok, kad jis yra ne tik dvasiniai, bet ir fiziniai nesveikas. Pasitaiko net tokių užsipyusių, kurie, jei jau ką pasakė ar kokią faktą interpretavo (aiškino), kad ir klaidingai, tai nė nebandyti jiems prieštarauti: ko gero susilauksi "neišmanėlio" ar "kvailiuko" epiteto.

Tat čia ir glūdi pagrindinė problemos išrišimo ar sprendimo klaida: bet kuris perdėtas jaudinimasis ar pyktis ne tik nieko nepadaeda, bet dar apsunkina žmogaus dvasinę pusiausvyrą, net ilgainiui gali jį paversti niekuo nepasitikinčiu, nusiminėliu, pesimistu. Gi jau pesimizmas yra ne vien dvasinė anomalija, bet dažnu atveju slepia savyje ir fizinę ligą.

Kitas pasitaikančių gyvenimo sunkumų bei kliūčių išrišimo būdas — tai vadinamas pasyvumas įvykusiai nesėkmei, pasidavimas likimui (sakoma, tokia esanti "Dievo valia"), susitaikymas, nusileidimas be pasiprieši-

nimo. Yra gi tokių be charakterio ar valios asmenybių. Jie plaukia gyvenime pasroviui, o politikoje tokius vadiname K.V.P. (kur vėjas pučia). Žinoma, prisitaikantis žmogus nevisuomet yra peiktinas, bet jei jau ir kasdieninio gyvenimo įvykiuose toksai nebeturi savo pastovios nuomonės, ar net pasidaro visiškai bevalis, tai sakome, kad čia tikra "palaida bala".

Ir pyktis ir nesipriešinimas arba greitas apsispirimas su bet kuria nesėkme — vis tai nėra teisingas kelias problemoms pašalinti. Tikras kelias yra ieškoti būdų pašalinti gyvenimo kliūtis arba išspręsti pasitaikančias problemas. Tam juk ir yra teikta mums laisvoji valia. Jei ją lavinsime ir panaudosime kasdieniniame gyvenime, tai išvystysime tvirtą pasiryžimą, kuris daug sykių pagelbės nugalėti gyvenimo kliūtis ir patobulins mūsų asmenybę. Nebe to, kad yra dar ir kitas teisingas gyvenimo kelias: tai atrasti kelią ir galimybę išvengti nesėkmių ar kurių didesnių problemų, jas galimai numatant iš anksto.

Ir kokia gi iš to viso išvada? Negalima į gyvenimą žiūrėti vien neigiamai, per tamsius akinius, nes tuo keliu nueisime į akligatvį. Jei gyvenimo kelias darysis vis tamsesnis, tai gali net privesti prie paneigimo gyvenimo vertingumo, taigi gali atsirasti noras nutraukti gyvenimo siūlą... Aišku, tai yra tikrai siaubingas pikto, pesimisto gyvenimo liepto galas, nes iš tikrųjų norėti mirti yra tikra nesąmonė. Nėra padėties be išeities, kad ir kaip gyvenimas pasidarytų sunkus.

Piktas ar bevalis žmogus — tai tikrai sergančios asmenybės. Nesgi ir bevalis asmuo dažnu atveju pasijunta vienišas, kitų nemylimas, lyg nuo visuomenės atstumtas. Tai tokios asmenybės, kurios kitus pravardžiuoja "šventakupriais", bet patys gyvenimo pabaigoje dažnu atveju pasigenda palaimingos tikinčiojo nuotaikos ir raminančios tikėjimo pagalbos.

Ne pyktis, bet meilė, kurią juk ir skelbia krikščionybė. Tokia tavo laisvos valios meilė pavers tave optimistu (su šypsniu lūpose ir visuomet geros nuotaikos), kuris net sunkiausioje gyvenimo problemose ieškos ir atras teigiamus sprendimus ir kliūtis pavers į geras progas bei palankias aplinkybes. Nestebėtina, kad žmogus, valdomas nuolatinės baimės ar rūpesčio, liūdesio ar nesibaigiančio ilgesio, nusiminęs arba nuolatos piktas, kitų nekenčias — tokia asmenybė save be laiko sendina. Gi priešingai, linksmos, giedrios nuotaikos (sakoma tokio asmens "geros akys") žmogus, kuris siekia ne tik nugalėti gyvenimo kliūtis, bet ir pasiekti ko nors geresnio sau ir kitiems artimiesiems. Toks žmogus, kad ir sulaukęs brandaus amžiaus (80 ir daugiau metų), visuo- met dvasioje jausis jaunuoliu ir pajėgs su entuziazmu dainuoti apie mergelę lelijėlę, apie bernelį dobilėlį.

J. Valiūnas

• Atsiųsta paminėti

Įkaitę Vilniaus Akmenys — Juozas Kralikauskas; "Draugo" premijuotas romanas; Lietuviškosios knygos klubo leidinys; dailininkė — Ada Korsakaitė-Sutkuvienė; 186 pusl., kaina — \$5.00.

Iš aplanko: "Įkaitę Vilniaus akmenys" vaizdžiai parodo Vilniaus didįjį gaisrą, kuris yra tartum simbolis tų visų ugninių kovų, tautinių troškimų, religinių susidurimų ir šviesos ilgesio fone, kuriame išauga ano meto kalbėtojai, pamokslininkai ir lietuviško rašto kūrėjai."

Garsaus rašytojo ir vėl graži dovana lietuviškos literatūros gerbėjams!

Studento dienoraštis — Aleksandras Pakalniškis; Lietuvos studento dienoraščio tęsinys; 284 pusl., kaina nepažymėta.

Prisimenami studentiško gyvenimo džiaugsmas, vargai, pasiektas tikslas ir pirmieji savarankiški žingsniai M. Pečkauskaitės gimnazijoje. Autorius skaitytoją vaizdžiai nukelia į anų laikų kauniškas kasdienybes ir sostinės aplinką. Jo paties žodžiais: "Pėdsakai dienų, gražiausių žmogaus gyvenimo, nuo miglų praeities išgelbėti, į dabartį atnešti, šioje knygoje randasi."

Zanavykija I tomas — redaktorė Alicija Rūgytė; Lietuvių istorijos draugijos leidinys, Čikaga 1978 m.; 368 pusl., kaina nepažymėta; gausiai iliustruota istorinėmis nuotraukomis, vertinga etnografinė knyga.

Nooit de moed apgeven — Eugene Mattelaer; autoriaus eilėraštis išverstas 300 kartų įvairiomis kalbomis ir tarmėmis; latviškai vertė A. Tenisonas, lietuviškai — Z. Tenisonaitė; knyga išleista Beglijoje; 272 pusl.

Laivai ir uostai — Aloyzas Baronas; romanas išleistas Lietuviškos Knygos Klubu; 276 pusl., kaina \$7.00; dailininkė — Nijolė Vedegytė-Palubinskienė.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$6.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W 62nd Pl., Chicago, Ill., USA, 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo IV-jo kongreso atstovo vadovas — redaktoriai: L. Rimkus, E. Skadolskienė, R. Skadolskis; 142 pusl. išsamus leidinys ir gerai paruoštas.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00.

Technikos žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas, 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. USA 60464.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Reimeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A. 60629.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, SDB; redakcijos adresas — Lituan Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Naujoji Viltis — politikos ir kultūros žurnalas; redaktorius — Aleksas Laikūnas; administratorius — B. Kasakaitis; 7150 So. Spaulding Ave., Chicago, Ill., USA 60629; vieno numerio kaina — \$4.00; leidžia LSTK Neo-Lithuania ir ALTS.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill., USA 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., USA 60629; prenumerata metams — \$3.00.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas — 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata — \$3.00 metams; administracijos adresas — 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629, USA.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.00.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Sersys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A. 06260.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų S-gos organas; vyr. redaktorė — v.s. S. Jėlionienė, 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — s. A. Orentas, 6842 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (išskiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; vieno numerio kaina — \$3.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., USA, 60629.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$2.50 Amerikoje, kitur — \$3.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis., U.S.A. 53005.

Saltinis — tikiškos ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata \$4.00; adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.